

Observatorul

REVISTĂ DOCUMENTARĂ
CULTURALĂ-SOCIALĂ-RELIGIOasă

CUPRINSUL

ARTICOLE DE FOND	Omagiu : Intreită înviere — O realizare I. M.
	Cu prilejul unei decorări : Exc. sa Dr. V. Tr. Frențiu A. MICU
SPIRU-HARET	Un patron, un stindard — Ascendența morală continuă Creatorul școlii românești — Din viața lui — Siste- mă și perseveranță — Munca și legalitatea — Cei 3 factori ai civilizației și a fericirii — Lupta pe câștigi trele fronturi : cultural, moral și economic. I. FROLLO
SINTEZĂ	Activitatea științifică G. TODICA
EROILOR NOȘTRI	Inaugurarea unui monument ION CEPARU
ISTORIE	Un ziarist modern : P. Bailly : Pelerinaji — Lupte și prigoniri — „Stat Crux dum volvitur orbis” S. M.
FILOSOFIE	Gânditorul Rădulescu-Motru COVRIG-NONEA
ARTĂ	O anchetă în lumea artistică MIA FROLLO
LITERATURĂ	Iulia Hașdeu : Copilă genială — Dramă familială — Capodopere poetice — Amendă onorabilă L. CODREANU
POEZIE	Melancolie de Eminescu trad. „
VIAȚA RELIGIOASĂ	Joia Mare Dr. A. FĂNTĂNAR
BIBLIA	Forma poeziei biblice Dr. B. DUMITRESCU
CĂRȚI ȘI REVISTE :	NOUTĂȚI

Redacția și Administrația : BEIUȘ. Jud. Bihor.

Abonamentul : 200 lei pe an.

OBSERVATORUL

REVISTĂ DE CULTURĂ GENERALĂ

<p>Abonamentul :</p> <hr/> <p>Annual 200 Lei.</p>	<p><i>Adevărul</i></p> <p><i>vă va slobozi</i></p>	<p>Redacția și Administrația :</p> <p>BEIUȘ jud. Bihor. Piața Dr. Ciordaș Nr. 7.</p>
--	--	--

Celui înviat din morți 33-1933

Nemuritorului Impărat al veacurilor, Mântuitorului nostru,

Isus Hristos Dumnezeu si Om

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mărire Ție, Doamne, Mărire Ție!

Cu toate că am publicat, și încă cei dintâi, un volum festiv-iubilar special, închinat pe de-a-întregul mării Celui ce a venit „în numele Domnului,” fiind El Cuvântul dumnezeesc, dorim încă să-I spunem și aici, foarte pe scurt, cu ocazia Sf. Paști, adeca a celor 1900 de ani dela **învierea Lui**:

„*Osana Ție* întru cele de sus” și „*Vie Impărăția Ta*” acum și pe pământ.

* * *

„Învieră lui Christos e nu numai cea mai mare minune a Lui ci e evenimentul principal al religiei creștine . . . În amintirea lui, ziua învierii s'a numit ziua Domnului (dies Dominica: de aici denumirea de Duminecă) și s'a introdus cea dintâi și cea mai mare sărbătoare: *Paștile*. Acest eveniment imprimă pe cetea adevărului veșnic pe cele două Testamente.

El cuprinde trei lucruri nedespărțite:

1. învierea *fizică* a lui Isus Christos,
2. învierea *morală* a Apostolilor,
3. învierea *socială* a lumii întregi.

Aceste trei învieri, tot atâtea fapte, vorba lui Besson, sunt legate deolaltă prin legături indestructibile, ca efectele de cauză. Învierea *fizică* a lui Christos explică învierea *morală* a apostolilor, iar aceasta pe cea *socială* a omenirii.

Nu se poate tăgădui cea dintâi, fără să se facă enigme inexplicabile cele două din urmă și să se pricinuească astfel dificultăți mai mari istoriei și filosofiei decât pricinuește religia prin admiterea unei *intervenții directe, personale* a lui Dumnezeu (Mgr Besson, *L'Homme-Dieu*, 17e conférence).

De aceea se înțelege furia cu care cei necredincioși atacă nu numai faptul, ci însăși idea învierii Domnului ¹⁾...

*

În datoriile noastre de fiecare zi, să ne îmbărbătăm cu gândul că învierea lui Isus este cheazășia și icoana învierii noastre *proprie*: „... împreună cu Dânsul vom și învia, de răbdăm, împreună cu dânsul vom și împărății“.

Deci curaj în îndeplinirea datoriilor mele mai grele! Căci ... *aștept învierea* morților și viața fără de sfârșit!

O Isuse, înviat din moarte, mântuește-ne și pe noi.

Să „*Vie Impărăția Ta*“ în fiecare om, în fiecare familie sau instituție, în fiecare popor și în întreaga omenire, într'un mod deosebit în scumpa noastră Românie: Tu, să fii tot mai cunoscut, iubit și *servit* efectiv!

„Propovăduiți pe Domnul“

Pentru ca omagiul nostru să nu rămână cuvânt în pustie ci din contra să aibă un ecou trainic, în fiecare an și în centre cât de multe, propunem tuturor o frumoasă realizare, vrednică de generalizat și propagat cât de stăruitor și la timp!

Sunt cunoscute în întreaga lume cultă „*Conferințele dela*

---

1) Ioan Georgescu. — *Apologetica* p. 123

Notre Dame din Paris rostite — fiecare an în duminicile postului mare și în fiecare zi din săptămâna mare — înaintea publicului cel mai select din Capitala Franței: ambasadori, academicieni, universitari, publiciști și toate înaltele autorități și instituții.

În această formă mai solemnă au fost inaugurate cu extraordinar succes, de *Lacordaire*, unul dintre cei trei (cu *Lame-nnais* și *Montalembert*) „pelerini ai lui Dumnezeu și ai libertății” Au fost continuate cu teme apologetice deosebite și cu succes crescând de *P. P. Ravignan*, *Felix*, *Mgr d'Hulst*, *P. Monsabré* (care a expus întreaga „dogmatică”) *P. Janvier* (întreaga morală, cu o adâncire psihologică și doctrinală care puneă în uimire cei mai renumiți filozofi și scriitori)

De doi ani tot la N. D. din Paris figura centrală a istoriei lumii, Domnul Nostru I. H. a fixat exclusiv atenția savantului *P. de la Boullaye* (pe care îl putem auzi regulat la radio)

Și în țara noastră românească am auzit sau citit, cu deosebită plăcere, că de mai multe ori predicatorii noștri mai buni — câte odată chiar arhieriei noștri — au dat o serie de conferințe religioase în principalele noastre centre. Iată ceea ce am dori să o vedem tot mai *generalizat și chiar sistematizat*, fiecare an, în parohiile noastre mai mare. Predicatorii buni sunt, numai să știe asociațiile noastre să-i invite la timp și să-le facă cuvenită propaganda.

În modestul nostru orașel de la granița de Vest, pe marile Crișului Negru și cu tradiții românești culturale mai mult decât centenare, acest bum obicei a devenit lege.

Domnul Director al Liceului de băieți, Dr. N. Flueraș a binevoit să ne expună anul trecut adevărurile fundamentale ale credinței creștinești, cum sunt bunăoară Existența lui Dumnezeu și a sufletului nemuritor . . . În anul acesta cu prilejul împlinirii alor 19 veacuri dela moartea și Învierea Mântuitorului, Păr. Dr. N. Flueraș a crezut binevenit ca în întreg decursul postului mare, fiecare duminică seara, să ne fixăm atenția asupra vieții și faptelor Mântuitorului, ținându-ne o serie de conferințe în cari să ne prezinte viața și opera mântuitorului a lui I. H. după următorul program :

— 1-a Conf. *Dumnezeu și om*: adevă descoperia dumnezească naturală și supranaturală și în special valoarea istorică a Sf. Scripturi.

— 2-a *Plinirea vremii*: ideea mesiană — prorociile mesiane din Legea veche și moartea lui Christos.

— 3-a *Fiul omului*: împlinirea profețiilor mesiane în persoana lui I. H. titlul „Mesia” și fiul omului; motivul pentru care lumea nu l'a primit.

— 4-a *Fiul lui Dumnezeu*: mărturisirile lui Christos despre sine, dovezile dumnezeirii lui Isus: minunile și profețiile — mărturisirile Apostolilor și ale primilor creștini despre dumnezeirea lui I. H.

— 5-a *Adevărul și viața*: din învățătura lui I. H.: legea dragostei: iubirea de oameni a lui Isus — Legea dragostei și viața socială.

— 6-a *Cina cea de Taină*: Instituirea sf. Euharistii și cultul euharistic.

— 7-a *Tragedia Calvarului*: Patimile și moartea Mântuitorului — pentru Vinerea mare

— 8-a *Triumful*: Invierea Domnului — pentru duminica Paștilor

Ceeace Păr. Dr. N. Flueraș face de doi ani în orașelul nostru pentru mărirea lui Dumnezeu și pentru complectarea cunoștințelor religioase și întărirea credinței adevărate, este de recomandat să se facă în fiecare centru, măcar odată fiecare an, dar mai vârtos ar fi de dorit acum cu ocaziunea Anului sfânt. Pe cât privește temele de ales pot fi variate, însă credem de bine să recomandăm întâiu adevărurile fundamentale ale credinței creștine și cunoașterea lui Isus Christos *calea, adevărul și viața*. Pentruce? pentrucă prin aceasta ne vom mântui căci *El însuș* a spus: „Veți cunoaște adevărul și adevărul văva mântui”.

I. M.

ACTIVITATEA CULTURALĂ ȘI RELIGIOASĂ A UNUI ARHIEREU MODEL

Cu ocazia decorării Exc. Sale Dr. V. Tr. Frențiu

Franța a recunoscut solemn activitatea culturală a unui arhiepiscop român, aducându-i în palatul lui episcopal de la Oradea la granița de Vest — chiar prin mâinile distinsului ei ambasador Excel. Sa D-l Puaux eminentul prieten al țării noastre ¹⁾ — cea mai prețioasă dintre decorațiile ei: légion d'honneur cu gradul de ofițer. ²⁾

La rândul nostru — în această revistă de cultură generală creștină și națională, lansată cu sprijinul Excelenței Sale, încurajată și onorată de mai multe ori cu distinsa colaborare a condeifului său totdeauna documentat, autORIZAT și pe deplin competent — vrem să prezentăm, pe scurt cititorilor noștri, ceva din activitatea creștinească și românească a distinsului episcop român unit de la Oradea: Excel. Sa Mgr. Valeriu Traian Dr. Frențiu.

Episcop de un apostolat neobosit, Român de un patriotism din cele mai luminate și mai nobile; iată, în două cuvinte, caracteristica acestei figuri marcante.

Născut în Banat, la Reșița, orașul de mine și puternice instalații industriale, unde tatăl său a fost preot, tinărul Valer Traian și-a făcut studiile secundare la Blaj, capul și inima vechei Transilvanii. Studiile sale teologice, începute la universitatea din Budapesta, au fost încoronate prin doctoratul câștigat la Viena, în Institutul superior „Augustineum“.

Ca preot tânăr de tot, fiind numit paroh protopop la Orăștie, un însemnat oraș plin de mișcare, dezvoltă aici un apostolat atât de fecund, încât fu ales, în 1912, vicar foraneu al districtului Hațeg, acest centru al vechilor Daci, cari s'au supus pe

---

1) Vom da cititorilor noștri cel puțin un rezumat al strălucitei și solide conferințe a Excel. Sale despre „Europa și civilizația franceză“.

2) Felicităm totodată și pe Maica Amata, superioara Institutului N. D. de Sion de la Oradea, pentru decorația de „chevalier de la légion d'honneur“ primită cu aceeași ocazie și cu ea întreagă Congregația de Sion — care de mult lucrează cu devotament în țara noastră, la București, Gațași, Iași și mai nou la Oradea, la granița de Vest.

vremuri lui Traian și legiunilor sale . . . chiar în acelaș an e numit episcop al propriei sale eparhii. Într'un câmp de activitate mult mai larg și cu mijloace mai puternice, el realizează apoi multiplele sale inițiative de mare episcop și generos Mecena.

Deschide prima școală normală de învățători, pe urmă o alta de învățătoare. Redeschide internatul de băieți, reorganizează în stil mare librăria diecezană și întemeiază o „tipografie națională” română, pe care o cinstește eparhiei sale, împreună cu *Sionul românesc*, organul eparhiei. Mai are apoi inițiativa misiunilor și a presei pentru popor, care lărgeste și asigură renașterea creștină pornită dela început prin proeții săi misionari.

Fie la Lugoj, fie la Oradea, inmulțește vizitațiile pastorale, ajungând până și în cele mai ascunse cătunuri din Munți. Pretutindeni vine în ajutorul oricărui gând bun prin încurajarea, prin averea sa personală și prin alte îndemnuri totdeauna eficace. Este în adevăr, un realist mărinimos acest om de inițiativă, în aceeași vreme și bun administrator și organizator destoinic. Școli, pelerinaje, presă, misiuni, internate de băieți și de fete, seminarii, mănăstiri de călugări și de călugărițe, sinoade, congrese de profesori, societăți religioase: nu este formă de apostolat, tradițională ori modernă, pe care să n'o fi susținut în mod eficace. Inima sa mare îl ține totdeauna la înălțimea frumoaselor sale inițiative. Așa s'a făcut, că în plin sinod eparhial, în 1919, institui o fundație de un milion lei din averea sa personală pentru operele diecezane.

Astfel n'a fost pentru nime o surprindere dacă, în 1920, Benedict al XV-lea îl făcu conte roman și-l numi asistent la tronul pontifical. În 1922 fu designat pentru scaunul dela Oradea-mare, ajuns vacant prin moartea repentină a marelui episcop diplomat Radu, ucis de o bombă anarhistă în plin parlament român. De atunci activitatea sa pornește de aici, ca și din București, când datorințele sale de senator îl cheamă în capitală.

La fundațiunile, reformele și reorganizările menționate mai sus, el adaugă aici mereu altele, păstrând cu vigoare pe toate cele precedente. Așa sunt de pildă congresele profesorilor, ori o propagandă rodnică, pentru beatificarea venerabilului Ieremia

„Valacul“, ori revista *Vestitorul*, redactat serios, cu deosebire de profesorii Seminarului său teologic, pe care l-a organizat ca Academie de teologie. Mai este apoi, spre pildă, ajutorul dat pentru dezvoltarea muzicii, mai ales a celei religioase, menajând organizația puternicului „cor Hubic“ sub direcția celui mai bun compozitor de muzică religioasă, care este pâr. Hubic. Ori, făcându-se generosul fondator al fondului pentru editarea în românească modernă a Noului Testament, pregătit de canonicul activ dela Blaj, Dr. Bălan. Mai este apoi remarcabila publicație a marei vieți a Gemei Galgani. Încă un frumos gest de pietate: cea mai frumoasă cameră a palatului său e destinată Regelui Hristos. Decorată printr'un pictor de valoare, ea a ajuns o bijuterie de artă, vreau să zic o capelă vrednică de dumnezeescul Oaspe al tabernaculelor. Incheiu, amintind, în sfârșit, incomparabila stațiune climaterică dela Stâna de Vale, ajunsă în timpul verii, tot grație episcopului nostru, un fel de mic orășel creștin, familiar și oarecum parohial, unde oameni de religie și chiar de rasă diferită se roagă la picioarele aceluiaș altar, la care se slujește în toate zilele sf. liturghie. Preot și călugăr catolic, avui prea adeseori bucuria sufletească, fericirea adânc simțită, de a vedea unindu-se cu noi iubiiții noștri frați ortodocși. Între ei sunt oaspeți de marcă, episcopi, generali, profesori universitari etc. . .

Cunosc profesori din Franța, din Italia, din Spania chiar, preoți din Roma, ori cutare inginer belgian. . . cari pleacă de aici cu inima tot mai convinsă pentru ideea unirii și visând la zilele apropiate ale înfrățirii desăvârșite sub vicarul lui Hristos, pentru mărirea României și a creștinătății întregi.

Mgr. Frențiu este dintre cei mai buni promotori ai acestei uniri. — Scaunul român-unit de Oradea-Mare n'are un veac și jumătate de existență și posedă deja o serie glorioasă de episcopi, însemnați prin acțiunea lor religioasă, socială și națională. Unii au strălucit mai ales prin devotamentul pentru școlile lor, ca bunăoară Vulcan și Pavel, alții prin știința lor de canoane, ca Papp Szilagy, alții iarăși prin luptele lor pentru neam că Erdelyi, Dragoș, Radu: Mgr. Frențiu armonizează în chip rodnic toate aceste genuri de activitate pentru biserică și patrie.

A. MICU

Spiru-Haret, ca model pentru elevi. 1)

S'a comparat adesea munca, deci cu atât mai bine școala, cu drumul obositor ce duce spre vârful unui munte înalt unde, când ai ajuns, prin puritatea aerului pe care îl guști și minunăția tabloului, pe care îl poți contempla, îți găsești răsplată însușită pentru eforturile ce ai făcut-o spre a-l urca. Și de aceea, când în ceasurile grele ale urcușului ți-ar veni să renunți de a-ți urma drumul până la capăt, ajunge să te oprești puțin la punctele de unde poți în același timp să admiri vârful încă depărtat dar splendid și un orizont în spre vale mult mai vast de cât îl aveai la poalele muntelui, început numai al frumuseții ce ți-o promite vârful însuși, ca să trezești în tine energia pentru restul de oboseală ce mai ai de îndurat; tot astfel și noi vom privi azi, în jocurile și recitățile voastre o li-cărire numai din ce puteți realiza prin munca voastră școlară, iar în viața și opera lui Spiru-Haret, vârful acela impunător de munte, către care fiecare dintre voi să-și ia azi bărbăteasca hotărâre de a tinde și de a ajunge.

Alegerea patronului, alegerea stindardului!

Parcă văd încă scena de acum 17 ani, când în cancelaria liceului nostru din strada Nicolae Filipescu, pe atunci încă strada Scaune, s'a hotărât a se da liceului care avea să-și ia ființă și nume, numele de „Spiru-Haret”. Dl Ștefan Nanu, în prima sa Direcție, și un foarte mic grup de profesori, am hotărât, însă nu fără deliberare, să alegem ca patron al liceului nostru pe „Spiru-Haret”. Notăm și subliniăm faptul, că nici unul dintre noi n'a fost nici liberal nici „haretist” cum se spunea pe atunci și că ne dam cu toții seamă, că alegerea patronului însemna alegerea stindardului sub care aveam să muncim stabilirea, ca, altă dată a blazonului și a devizei, de

1) Cuvântare ținută la Teatrul Național din București în ziua de 12 XII, 1932 cu ocazia serbării patronului liceului „Spiru-Haret” din Capitală.

unde voiam să extragem energia sufletească pentru a birui oricând greutățile ce ni s'ar ivi în drumul idealului nostru școlar. Mărturisim că niciodată nu ne-am căit de alegerea făcută în vederea acestui scop și că nici odată n'am simțit vre-o urmă de rușine față de orice alt nume strălucit, care patronază alte licee din țară.

Căci Spiru Haret, pe care noi toți câți eram profesori la fondarea liceului nostru, l-am cunoscut și sub unul cel puțin din ministeriatele cărui am funcționat, prezintă acest incomparabil avantaj, ca patron al unui liceu, că este un exemplu concret și real, care îmboldește în mod irezistibil spre un țel nobil de viață. Haret este încă un personaj viu și actual. În el nu găsești nimic legendar, nimic inventat, nimic înflorit de fantezia poetului sau întregit de erudiția și știința istoricului, care, unde nu știe ce și cum a fost, spune ce trebuie să fi fost și cum trebuie să se fi întâmplat. Aici totul este văzut, auzit și aflat direct, sau, cel mult, reimprospătat prin citirea scrierilor sale pline de cea mai vie actualitate. Pentru societatea modernă atât de doritoare de adevăruri palpabile și desprețuitoare de ce este din trecut, numai pentru că este din trecut, am socotit că și modelul de urmat va fi mai cu folos, cu cât va apărea mai real și mai actual în ochii tineretului muncitor.

Onorat auditor, Iubiți elevi, având a vă vorbi despre Spiru-Haret dela rampa Teatrului Național, templul cel mai vestit al artei române, simțim cât de necesar ne-ar fi darul unui inspirat al muzelor, pentru a-i da adevărului și binelui ce vi-l vom expune, veștmântul frumosului. Însă arta nefiind în puterea muncii și a voinței, ci un dar cu care ne naștem, am socotit că singurul mod de a ne împlini conștiințios mandatul încredințat este de a spune, fără exagerare și fără înfloriri, adevărul strict în privința persoanei lui Spiru-Haret, ținând seamă că dintre diferitele definiții ale frumosului, poate cea mai frumoasă și justă în acelaș timp este: „Le beau c'est la splendeur du vrai”. Frumosul este strălucirea adevărului.

Ascendența morală continuă. Creatorul școlii românești.

Născut la 1851 și decedat la 1912 Spiru-Haret este mo-

delul cel mai nobil al unei persoane, care, fără ajutorul unui nume cunoscut și fără sprijinul unei bune stări materiale de acasă, a izbutit în chip desăvârșit de onest și loial să ajungă în punctul culminant al piramidei sociale, atât în ceea ce privește gloria intelectualității, cât și în aceea a puterii. După studii strălucite în țară, ajutat de Stat, Spiru-Haret și-a luat la Paris, cu cea mai mare distincție, doctoratul în științe și întorcându-se la București a obținut o catedră de matematici la Universitate și mai târziu un fotoliu la Academia Română. Iar în activitatea lui politică și socială a strălucit ca ministru al Instrucțiunii Publice, după ce ocupase cu un rar merit locul de inspector general și secretar general în acelaș minister. I-a fost dat chiar să fie câțva timp locul de prim-ministru și încă într'un moment când Regele lipsea din țară.

Vieța lui Haret este exemplul clasic de biografie a unui caracter, adică a unui mod constant de a gândi și de a lucra cu tot sufletul în conformitate cu glasul datoriei și al conștiinței. Și din cauza acestei atitudini de continuă ascendență morală i-a fost dat lui Haret să-și încheie viața într'o continuă urcare de prestigiu și de glorie, fără să fi cunoscut vre-o clipă de scădere. Chiar după moarte, în loc de a cădea în uitare îl vedem ridicându-se mereu mai sus în stima oamenilor. Cineva din familia mea care a fost coleg cu Spiru-Haret din clasele primare îmi povestea odată ce strălucit elev era el din prima copilărie și ascendentul pe care îl exercita asupra micilor lui colegi. În acelaș raport de superioritate față de colegii lui s'a menținut Haret și în celelalte faze ale vieții sale. Întors din străinătate cu toată gloria academică și devenit profesor la Universitatea din București, Spiru-Haret a renunțat la farmecul senin al vieții de savant pentru a se transforma în adevărată uneltă a binelui obștesc trecând dela catedră la minister. Inspectoratul general și Secretariatul general fură treptele care precedară ministeriatul său. Cel ce avea să se impună așa de mult ca ministru începu prin a se afirma ca inspectorul cel mai distins. Am putea spune că opera lui Spiru-Haret se poate rezuma prin compararea „Raportului general anual asupra învățământului” prezentat ministrului Instrucțiunii Pub-

lice din 1884 de către Spiru-Haret inspector, cu „Raportul adresat M. S. Regelui asupra activității Ministerului Instrucțiunii Publice” din 1903 de către Spiru-Haret ministru, deși după aceea încă multe alte lucrări au fost duse la capăt de către Spiru-Haret. Pentru cine citește primul report asupra învățământului nostru și compară cele spuse acolo cu școala pe care a lăsat-o Haret când a părăsit pentru ultima dată Ministerul Instrucțiunii are impresia că Haret a fost nu numai organizatorul, dar chiar creatorul școlii românești. Căci cum am putea numi școală românească aceea în care „ideea naționalității nu se vede arătându-se nicăieri. Cine intră într-o școală Românească, ar putea tot așa de bine să se creadă în America sau în India, cât și în România”. Și mai departe: „Ștefan cel Mare, Petru-Rareș, Mihai-Viteazul sunt tratați ca simpli șefi din Patagonia”. Rap. prez. Min. Instr. pag. 102 etc.)

Spre a vă face o idee despre starea școlii noastre secundare la 1884 rețineți aceste date semnificative din care se vede ce procent — în medie — de elevi înscrși la școală își terminau liceul; date cu atât mai elocvente cu cât sunt precedate de protestul plin de indignare al „inspectorului” Haret asupra indulgenței condamnabile a profesorilor, printre cari se găseau rare excepții de bărbați serioși și conștiincioși, pe care ține să-i laude că treceau pe elevi de cât pentru știința lor.

După dezordine; metoda, perseveranța și iubire efectivă a Patriei.

Așa dar, cu toată dărnicia abuzivă a profesorilor, din 1000 de elevi din cl. I ieșiau 517 din cl. II, 350 din cl. III, 251 din cl. IV, 162 din cl. V, 116 din cl. VI și abia 82 din cl. VI¹. Rap. prez. Min. Instr. pag. 115), ceea ce înseamnă că nici măcar unul la zece din elevii intrați în cl. I nu izbuteau să absolvă liceul. Inchipuiți-vă trista realitate, dacă profesorii și-ar fi făcut datoria la darea notelor. Nu insistăm asupra lipsurilor de altă natură ale învățământului de atunci, care s'ar putea rezuma într'un singur cuvânt: dezordine în toată puterea cuvântului, ci ne vom mărgini a cita cuvintele prin care Haret exprima cauza tuturor relelor și în acelaș timp schița și remedi-

ul pentru a le înlătura, remediu pe care încă de atunci el îl frământa în gândul său: „După mine cauza cea mai mare a actualei stări de lucruri este nu atât lipsa de îngrijire sau măsurile rău nemerite, cât lipsa de sistemă și de perseverență. Când vom face ca legile, regulamentele, programele și ordinele Ministeriale să fie de acord unele cu altele vom fi făcut mai jumătate din treabă”. (Rap. prez. Min. Inst. pag. 161). Iată cum se anunță dela început metoda de lucru pe care avea s'o urmeze Spiru-Haret: „sistemă” și „perseverență”. Iată acum și scopul către care avea să tindă munca sistematică și perseverentă a marelui organizator: „Școala trebuie să devolve și să întrețină iubirea de patrie.” (pag. 102). A nu urmări acest scop este tot una cu „a împuțina vitalitatea țării”. „Germania ștearsă din numărul națiunilor libere, în 55 de ani a izbutit, creându-și admirabila sa organizație școlară, să se ridice la culmea aspirațiilor ei urmărite de secole. Ceeace sabia lui Barbarossa și a lui Carol Quintul nu putuse face în o mie de ani, filosofii și dascălii au făcut în o jumătate de secol.” „Exemplul Germaniei îl urmează Japonia, devenind în 40 de ani unul din statele cele mai puternice și înaintate.” (Școala Naționalistă pag 3-4). Dragostea caldă de neam și patrie, care îl îndemna pe Haret să-și facă din aceasta scopul esențial al școlii, culminează în fraza vrednică de un patriot Roman de altă dată: „Sufletul românesc trebuie să fie inalienabil, mai mult chiar decât pământul românesc”. (Școala Naționalistă pag. 12), frază ce ar trebui săpată pe frontispiciul liceului nostru care îi poartă numele. Noi credem că nimeni n'a contribuit mai mult de cât Spiru-Haret la pregătirea sufletului românesc pentru evenimentele extraordinare dela 1916, căci, fără această trezire a maselor la conștiința lor națională, n'ar fi ajuns câțiva bărbați politici mai destoinici pentru a schimba în clipa hotăritoare, politica de alianță cu Germania dusă atâția ani și abia reîmprospătată la 1913 și pentru a o lua pe calea plină de jertfe și a porni cu război unde numai glasul sângelui și al onoarei ne chema.

Muncă și legalitate. Cei 3 factori ai civilizației și ai fericirii.

Ordine în școală și tîntă patriotică efortului școlar Spiru-

Haret le-a dus la îndeplinire prin măreața lui legiuire școlară relativ la toate ramurile de învățământ, legiuire însă de care, cu părere de rău, nu ne putem ocupa acum ca să nu dăm cuvântărei noastre o dezvoltare prea mare. Dar, dacă suntem siliți a renunța să arătăm minunata armonie ce domnește în vasta operă legislativă a lui Spiru-Haret, nu ne putem opri de a scoate puțin în evidență cauza cea mare a tuturor însușirilor lui: respectul sau mai bine zis cultul pe care Haret nu s'a mulțumit să-l aibă el personal, ci a izbutit să-l impună, până departe în anturajul său, pentru muncă și legalitate. Respectul legilor are un dublu aspect: respectul cuvenit legii, când e vorba de a legifera și respectul, când e vorba de a aplica o lege stabilită. Și pentru că nimeni mai bine de cât Spiru-Haret însuși n'ar putea să exprime ceea ce toate persoane au simțit și au făcut cu atâtă pasiune ca el, noi îl vom face, pe cât ne va fi cu putință, chiar pe el să ne vorbească asupra acestei chestiuni, citând pasagii din admirabila lui operă: ¹⁾ „Mecanica socială”, pe care citind-o ai impresia că stai de vorbă cu Spiru-Haret în persoană. Această operă — s'ar putea numi cântecul lebedei (1910) — un fel de filosofie a legilor, este sinteza muncii întregei sale vieți, este planul său armonios de lucru. Civilizația și fericirea unui popor depind în cele din urmă de 3 mari factori: *cultural*, *moral* și *economic*, de perfectul lor echilibru, și de beneficierea lor de către cât mai mulți fii ai neamului. Această idee este tot miezul cărții și constituie concepția politică relativ cea mai justă și largă și pe care, după Haret, n'avea s'o mai urmărească nici unul din conducătorii, dățători de ton, ai Statului nostru. Căci unul din motivele vitregiei zilelor de acum este că, avându-se în vedere prea mult latura economică, s'a neglijat cea culturală și morală pentru a se ajunge la falimentul economic actual, provenit, după cum au recunoscut-o atâtea, tocmai din cauza insuficienței celorlalți doi factori și în special al celui moral.

---

¹⁾ Această carte este, dintre toate operele științifice publicate în limba franceză de către un savant Român, cea mai frumos scrisă, ca stil și limba franceză.

Lupta pe câteși trele fronturi: cultural, moral și economic.

Spiru-Haret însă a lucrat cu toată metoda și tenacitatea ce-l caracterizau pe câteși trele aceste fronturi și prin prestigiul său a izbutit în bună măsură să-și obțină respectarea vederilor sale din partea întregelor cabinete din care a făcut parte.

Dar să adâncim puțin spiritul lui Haret ca legiuitor. Contrar uzului politicianilor de a face legi elastice și obscure spre a-și păstra cât mai multe porțițe de scăpare pentru satisfacerea partizanilor, Haret spune: „Legea trebuie să fie clară, precisă, simplă și fără subtilități de prisos care n’au alt rost decât să facă să se piarză din vedere ideile principale; trebuie ca principiile ei să fie bine scoase în evidență, lăsând pe planul al doilea ideile de importanță secundară. Numai astfel se va atenua, dacă nu se poate înlătura cu totul, plaga dățătorilor de explicații și interpretări, dușmanii de moarte ai aplicărei exacte și sincere a legii.” (Mec. Socială pag. 116). Totuși nu ajunge ca scopul unei legi să fie stabilit; mai trebuie luate măsuri pentru ca legea să și atingă scopul prevăzut în modul cel mai economic posibil; cu alte cuvinte: trebuie să realizeze *maximumul de travaliu util cu minimumul de cheltuială de forță și de timp* . . . Va trebui să evite orice fel de ciocnire, pentru că de aici rezultă pierderi de forță vie. Dacă legea are în vedere să schimbe direcția mișcării câștigate a corpului social, trebuie să evite de a face aceasta prin zguduiri, echivalente unor ciocniri, ci să facă să treacă corpul în mod gradat dela o stare la alta, racordând în mod tangențial fiecare mișcare cu cecece o precedează.” (Mec. socială pag. 165-166.)

Dacă legiuitorul trebuie să-și ia toate precauțiunile la alcătuirea legii opera lui este departe de a fi terminată odată cu promulgarea legii, ori cât de bine redactată. După cum principiul favorit al Mareșalului Foch era că valoarea unui comandant și meritul lui în câștigarea victoriei nu constă atât în perspicacitatea planurilor sale de luptă și în cuminența ordinelor pe care le împarte, cât în grija și îndemănarea lui pentru a face ca toate ordinele sale să fie și executate cu cea mai mare exactitate, tot astfel și Spiru-Haret scria: Este o

greșală destul de frecventă să crezi că o lege, odată votată ipso facto își va produce efectele sale. O lege este un simplu instrument, care lucrează numai atunci, când o forță îl pune în mișcare". (Méc. sociale. pag. 166.)

Principalele forțe care pun în mișcare acest „instrument” social ce poartă numele de lege sunt: nevoia socială, căreia legea îi corespunde, și nivelul moral al societății care primește legea.

Cea mai bună cheazășie de izbândă a unei legi este ca ea să corespundă unei nevoi în deobște simțită, și să fie admisă de partea cea mai mare a societății, căci atunci fiecare membru al ei devine un colaborator sigur. Inșă legiuitorul are datoria de a se feri să apeleze la pasiunile urâte și la instinctele josnice; căci fără a ține seamă că propria sa situație îi impune obligația de a se ține mai presus de pasiunile și slăbiciunile obișnuite, numai sentimentele cele mai nobile și mai înalte reprezintă forța socială cea mai solidă și ale căror efecte sunt mai durabile . . . progresul omenesc în ce are mai frumos va fi datorit totdeauna naturii omenesți în ce are ea mai bun. *Nu se fac lucruri mai cu mijloace mici și mai ales cu mijloace rele.*" (Méc. sociale pag. 166). Avis politicianilor și demagogilor!

Nicăiri mai mult ca în materie de școală ceea ce decide în privința binefăcerei unei legi este latura morală a persoanelor chemate să execute legile: „Reforma școlară nu constă numai în alcătuirea sau în desființarea de legi și de regulamente. Aceste lucruri se pot face lesne. Nu e avocat, care să nu fie în stare ca, într'o clipă, să facă și să desfacă cu sutele articolele de legi. Reforma școlară însă va costa în întărirea respectului de lege, a respectului de adevăr, a convingerii tuturor că nu este permis ca pentru satisfacerea poftelor, necazurilor și ambițiilor deșerte ale unora, să se introducă dezordinea în lucruri și în conștiința oamenilor.” (Aplicarea legii înv. sec. p. 29).

prof. IOSIF FROLLO

ACTIVITATEA ȘTIINȚIFICĂ ȘI EXPIAREA(*)

Când urmărim dela ceva distanță, *sine ira et studio*, lucrările oamenilor de știință în domeniul matematicilor, fizicei, chimiei, biologiei și al celorlalte discipline științifice, ne repugnă multele subtilități și detalii fără rost, dar cari reclamă o imensă desfășurare de energie intelectuală și pierdere de timp.

O singură scuză există.

De oarece a ne „*răstigni păcatele*” proprii merge anevoe, iar a persevera zile întregi, în contemplații ombilicale, ca fakiirii indieni, nu ne putem decide, și chiar rugăciunile multilocvii li-se prefac multora în *torăieli* simple, cări nu-i mai emoționează, nu le pătrund sufletul, nu-i înalță la Dumnezeu: e de preferit ca omul să-și *umple timpul*, să-și facă expiarea în mod inconștient, prin activitatea laborioasă, fizică, intelectuală sau mixtă. — Fiecare cum poate, unde poate și unde-l îndeamnă firea. Așa ne învață doara și maxima înțeleaptă *Ora et labora*.

Sub acest aspect ne putem împăca ușor cu „*temeinicia*” împinsă până la absurditate a specialiștilor. Iată câteva exemple.

Din marele *Tratat de Fiziologie normală și patologică*, editată în Berlin, au apărut până acum 17 volume.

Toate disciplinele: igienă, anatomie, citologie, bacteriologie, chirurgie, osteologie, dermatologie, ginecologie, terapeutică, farmacologie, etc. sunt tratate în compendii voluminoase și reviste de specialitate, în toate limbile culte. Există somități medicale în toate specialitățile, apoi spitale, clinici, sanatorii în toate părțile globului. Progresele în combaterea boalelor și alinarea suferințelor sunt mari și frumoase. Dar atâta tot. Dictionul vechiu. „*Contra vim mortis non est medicamen in hortis*” e valabil azi, ca și în vechime.

Filozofia, cu ramurile și disciplinele ei, numără mii de volume numai în editurile *Felix Alcan* și *E. Flammarion* din Paris.

(*) Un capitol din volumul EXPIARE, studiu de filozofie (în preparație).

O avalanșe de volume, reviste, colecții întimpinăm în domeniul istoriografiei, la toate popoarele civilizate.

Idem, în domeniul teologiei, al științelor naturale; în literatura frumoasă, în jurisprudență, agricultură, tehnică, industrie și strategie chiar.

Fizica, chimia, meteorologia, astronomia, cu numeroasele lor laboratoare și observatoare: cu analele, anualele, revistele și publicațiile lor, încă reprezintă eforturi gigantice din partea oamenilor, cari se consacră acestor științe.

Și așa mai departe. În toate domeniile activității intelectuale constatăm o hărnicie de furnici, al cărui rezultat este un progres incontestabil, care se manifestă prin:

a) *ușurarea muncii fizice* (aplicând mașini și motoare);

b) *scurtarea și alinarea suferințelor fizice* (cu operații chirurgicale, medicamente naturale și sintetice, asepisie, seroterapie, actino-terapie);

c) *cultul trupului* (cu traiu mai igienic, alimentația variată, îmbrăcăminte după trebuință, gust și modă, recomfortarea organismului în băi casnice, în localități balneare, în sporturi de vară și de iarnă);

d) *rapiditatea și comoditatea locomoțiunii* (cu trenuri și vapoare, automobile și aeroplane);

e) *salubritatea locuințelor* (alături de bordeie și case acoperite cu pae se înmulțesc casele din piatră și cărămidă, acoperite cu olane; în orașe răsar palate cu etaje, vile cochetă, apaducte, conducte de gaz și electricitate);

f) *construcții gigantice* (căi ferate cu tuneluri și viaducte uimitoare, gări impozante, palate P. T. T. monumentale, sgărienori; canale interoceanice, cabluri submarine);

g) *instituții internaționale* (de P. T. T., C. F., agricultură, etc.)

h) *eficacitatea mijloacelor de distrugere* (explozibile, proiectile, arme, gaze);

i) *răspândirea instrucției generale* (școli, teatre, presă, radiodifuziune);

j) *cunoașterea mai aprofundată a naturii și a forțelor ei, a universului și forțelor lui.*

Experiența ne învață, că prin aceste progrese grandioase omenimea cu nimic nu e mai fericită azi, decum erau troglodijii cavernelor din epocile preistorice. Fericirea nu ține pas cu numărul caturilor și splendoarea palatelor, cu confortul și luxul aranjamentelor; cu rapiditatea comunicațiilor. Ea atârnă exclusiv de constituția sufletului nostru. Un păstori analfabet dela munți, care îngrijește oile dobind din trișcă și nici de nume nu a auzit de Radio, de Simplon, de film sonor și de presă, poate fi și este în fond mai fericit decât Einstein, Rockefeller sau Ford.

Calitatea sufletului, iată ce este esențial!

Omul activ, în harnicia lui de furnică (adecă materialistă egoistă) scapă din vedere tocmai esențialul. I-se potrivesc cuvintele Mântuitorului: „Marto, te grijești și spre multe te trudești . . . “

Pentru unii sosește însă timpul de observa lacuna . . ? Constată că din progresul modern lipsește ceva. Ceva mic, neînsemnat în aparență: *răstignirea păcatelor.*

Chestia aceasta, de educație și auto-educație, de disciplină și auto-disciplină, e mică în aparență și neglijată, dar are consecințe imense, covârșind pe toate.

Cei mai mulți își continuă traiul obișnuit până în capăt, când li-se ivește spectrul morții.

„Când îți va sosi ceasul de pe urmă, vei începe să ai cu totul altă părere despre viața ta din trecut și atunci vei începe să te căești că ai fost așa de neglijent și de nepăsător“.

„La ce îți folosește să trăiești așa de mult, dacă te îndrepti așa de puțin?“ (*Imitatio Christi*, I, cap XXIII, și 10).

GAVRIL TODICĂ

LA INAUGURAREA MONUMENTULUI EROILOR NAȚIONALI DIN BEIUȘ.

Inaugurarea monumentului martirilor naționali Dr. Ioan Ciordaș și Dr. Nicolae Bolcaș e un eveniment ce depășește interesul local și regional, privind întreaga țară și națiune română.

Nicăiri monumentele viedniciei noastre naționale nu sunt mai la locul lor, ca dealungul graniței de West, fiindcă de nicăiri nu se ridică atâtea pretenții nejustificate pentru revizuirea tratatelor și desființarea hotarelor actuale, ca de acolo.

Dacă ar putea, dinamitarzii cari pe vremuri — nu așa de mult — ne-au sfărâmat piatra de pe Câmpia Libertății din Blaj, ar preface în praf și cenușă și monumentul ce se inaugurează acum la Beiuș, precum schingiuiseră și ciopărtiseră cu atâtea ticăloșie, pe neînfricații noștri eroi, înainte cu 14 ani.

Ei au uitat sau n-au știut nici odată că națiunile nu mor.

Insuși Papa Benedict XV, locțiitorul lui Christos pe pământ, a proclamat acest mare adevăr, în timpul măcelului îngrozitor al războiului din urmă.

Umilite și ingenunchiate, națiunile poartă cu durere jugul impus de călăi, dar pregătesc în tăcere și transmit din tată în fiu: răsbunarea.

Mai ales nu poate să moară o națiune ca a noastră, călită în focul suferințelor milenare.

O mie de ani ne-au ținut sub călcăi vecinii de la Apus.
Și rezultatul?

O Românie întregită aproape până la limita expansiunii firești a nației sale, și o Ungarie redusă la proporții juste.

Și mai însemnate sunt repercusiunile produse de acest rezultat în suflete.

Ungurii se plâng la toate pripoarele și pe toate răzoarele; se plâng, presimțindu-și moartea, până și într'un imn național.

Românii rabdă și tac, căci mai bine fac.

Ei știu din zile de grea urgie, când bocitorii vecini dela
Apus erau așa de țințoși, că :

*Nu-i mormânt în care al nostru neam să 'ncapă,
Adânc și larg deschiză-l viăjmașii tăi, Române;
S'or prăbuși într'insul acei cari ți-l sapă;
Furtunile rup norii, dar soarele rămâne!*

Și mai știu :

*. . . . . că-i scris în cartea viitoare
Că va să vină ceasul preamărit,
Când mândru străluci-va 'ntre popoare,
Ca soarele aici, în Răsărit!*

În această carte, e scris cu netrecătoare litere de experiențe multisekulare, comune ambelor popoare: „Cine sapă groapa altuia, cade el în ea“. Căci tot cel ce se înalță smerise-va, și cel ce se smerește înălța-se-va.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ION CEPARU

UN ZIARIST MODERN

Păr. Bailly (sfârșit)

Lojile masonice fură destul de îndemânatice pentru a face să se creadă că P. Bailly și Păr. Asumpționiștii, „acești călugări asociați pentru afaceri“, dupăcum îi numia un avocat cu adevărat de afaceri, de o tristă celebritate, Waldek-Rousseau, au creat un stat în stat și puneau Republica în primejdie. Lojile inventară feluri de comploturi și purceseră la luptă. Dar trebuia să se înceapă prin a li se lua catolicilor din Franța, arma de apărare și atac, a cărei valoare fusese în special simțită în tabăra inamică. „Presa Bună“ trebuia să dispară și mai cu seamă trebuia să fie sfârșit condeiu Călugărului, „Le moine“, pseu-

donim sub care era mai ales cunoscut Pr. V. de Paul. Prima izgonire din țară a monahilor a avut loc în anul 1880, când comunitatea asumpționistă din Paris a fost dată afară cu brutalitate din casa sa, situată în strada *François I*, în dimineața zilei de 5 Noembrie, a acelui an. Toți călugării strănși în capelă pe lângă Pr. Picard, luau parte la sf. Liturgie, pe care o celebra P. V. de Paul și în timp ce uneltele francmasonerii spărgeau porțile mănăstirii pentru a intra înăuntru, Părintele își continua liniștit sf. Slobă și când isprăvi, fără a părăsi altarul, citi de șase ori la rând patimile Mântuitorului de față fiind agenții de execuție ai decretelor Guvernului. . .

Însă ziarul „La Croix“, pe care voiseră a-l reduce la tăcere, își vedea mai departe de treabă și indignarea pe care o stârni, se întoarse împotriva prigonitorilor, așa că neputând atinge jurnalul, căutără să obțină cel puțin îndăpărtarea celui care era creerul și inima lui, a Pr. V. de Paul. . .

Pelerinagii la Ierusalim

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În timpul ultimilor ani ai vieții sale, dintre cari o parte îi petrecu în exil, Pr. V. de Paul se ocupă mai mult încă decât o făcuse în trecut, de pelerinagiile la Ierusalim, pe cari el le conduse de 28 de ori, ultimul dirijat de el fiind cel din 1910, și de devoțiunea către sufletele din Purgatoriu. Nemaiputând activa în Biserica militantă ca altădată, se întoarse înspre Biserica în suferință, ajutând sufletele cari își desăvârșesc curățirea în flăcările ispășitoare. El înființă o asociație a „Les Croisés du Purgatoire“, care destul de repede luase un avânt surprinzător, numărânduși aderenții cu miile; apoi întocmea un buletin lunar în favoarea sărmanelor suflete aflate în chinurile purificatoare, al căror zelos apostol se făcuse. El conduse deasemenea mai multe pelerinagii la picioarele Sanct. Sale Piu X și avu cu marele și gloriosul Papă, multe convorbiri în cari Suveranul Pontif îi dădu din belșug binecuvântările sale, împreună cu încurajările cele mai eficace și mai mângâitoare. Se ocupă deasemenea cu multă râvnă de operele Congregației sale, al cărei Asistent General era, predică de numeroase ori la exercițiile spirituale ale fraților săi întru monahism, Oblatelor, Micilor Surori, ale căror reuniuni numite „Fraternităț“, cu foarte mare plăcere le prezida. Cu toate acestea, pana

sa nu rămase în completă neactivitate, căci deși, e adevărat, nu mai urca tribuna scumpei sale „La Croix“, totuși în numeroase articole apărute în felurite reviste și în redactarea de fiecare an a „Almanach du Pèlerin“, a cărui apariție era un adevărat triumf, împărția cu dărnicie apa vie a minunatei sale naturi.

Ajuns la o vârstă respectabilă, deși mereu cu sufletul tânăr, totuși se pregătea cu sfințenie pentru clipa supremă, pe care cu bucurie și liniște o vedea apropiindu-se, păstrându-și până la sfârșit puterea de muncă și extraordinarele facultăți pe care Dumnezeu i le dăruise. Se poate spune pe bună dreptate, că el a împlinit vieța a 10 oameni, însă a 10 oameni muncitori și inteligenți, căci Dumnezeu, pentru a-l face potrivit misiunii providențiale căreia-l sortise, l-a umplut cu cele mai prețioase daruri naturale. El avea inteligența cea mai vie și mai pătrunzătoare, o frază de o originalitate și de un pitoresc ce te făcea să o sorbi cu nesaț, o imaginație de o rodnicie uimitoare și o bogăție inventivă nesfârșită, înfine o activitate cu adevărat extraordinară, în cel mai larg sens al cuvântului. Era dotat într'un grad excepțional cu ceea ce făcea pe ziaristul de rasă: simțul extrem de ascuțit al actualității. Intreaga sa persoană radia împrejurul ei o seducțiune rară. Era de admirat în el acea mare bunătate, acea largime par'că nesfârșită și acea căldură a sufletului său, cari stârneau devotamente pasionate, acel aprins entuziasm pentru bine, care umplea de credință chiar pe cei mai sceptici și înflăcăra de zel firile cele mai înghețate. El făcea parte dintre acele puternice personalități, cari în mod natural ajung în centru, aștrii cari atrag irezistibil în orbita lor pe toți cei cari se apropie de ei.

Adormirea lui în Domnul n'a cernit numai familia lui asumptionistă; Biserica întregii Franțe a arborat doliu pentru una dintre cele mai mari figuri ale ei, pentru unul din stâlpii de marmură, cari susțineau bolta mărețului edificiu al catolicismului.¹⁾

Nu poate fi nici-o îndoială că el a fost primit pe pragul eter-

1) Doritorilor de mai amplă informație, despre presă în general și P. Bailly și „Bonne Presse“ din Paris în special, le recomandăm articolul „Bonne Presse“ Observatorul An. III p. 281 și mai ales „Documentation Catholique“ Bonne Presse — 5 Rue Bayard 5 — Paris, care le-a închinat două n-re speciale Nr. 635-3 — Decembrie și 638-24 Decembrie 1932, publicate cu ocazia centenarului P. Bailly și a celor 50 de ani dela întemeierea casei „Bonne Presse“.

nității, cu vorbele: „Vino, serv bun și credincios, întră întru bucuria Domnului tău!“, dreaptă răsplată a activității lui pe acest trecător pământ, încadrată atât de fericit și de perfect în deviza Congregației sale augustiniană asumționistă: „Vie împărăția Ta“.

Deie Bunul Dumnezeu sfintei sale Biserici, în general și neamului românesc în special, mulți slujitori, cari să fie asemenea adormitului robului său, Pr. Vincențiu de Paul Bailly.

S. M.

GÂNDITORUL C. RĂDULESCU-MOTRU. 1)

Prietenii și elevii admiratori ai d-lui C. Rădulescu-Motru profesor la Universitatea din București, au hotărât să l sărbătorească cu ocazia împlinirii a 35 ani de activitate universitară, nu numai printr'o prietenească și omagială masă ci și printr'un volum omagial (Omagiu profesorului C. Rădulescu-Motru — editat de Societatea română de Filozofie — București 1932) închinat activității sărbătoritului (partea întâi) și problemelor actuale cari frământă spiritele gânditorilor europeni. Credem ocazia binevenită spre a face cunoscută personalitatea

1) Dăm bucuros acest articol de documentație despre viața și operele marelui nostru filozof. Mărturisim totuși că am întârziat „inserarea“ articolului din dorul de a primi și o a treia parte și anume o discuție asupra concluziunilor sistemului filozofic al lui Rădulescu-Motru — Oare nu se găsește, în mai multe formule ale lui, o vădită tendință la un determinism „*sui generis*“ (nu brutal materialist și ne bucurăm) însă primejdios totuși? Am fi crezut că *cauza cauzelor* va obține sau va ținea nu numai un loc ci și un rol mai însemnat în știința cauzelor?

Nici nu insistăm asupra unor afirmații din trecut intradevăr prea riscate și chiar necontrolate îndeajuns, de pildă și mai ales despre *Exercițiile* spirituale ale Sf. Ignațiu care ar fi „îndobitocire a sufletului omenesc și *nimic mai mult*“ (sic!) — *Rev. de Filozofie* Oct. Dec. 1929 p. 469.

— Chiar în acest articol R-M. a dat vădită dovadă că nu cunoaște doctrina bisericească care deosebește cu mare grijă în religia ei și în „formele“ de pietate ceea ce e numai „*gest și rit*“ de ceea ce e „*spiritul și viața*“.

Avem nădejde că a fost o afirmație izolată, rostită pripit, asupra unei cvestii speciale de psihologie religioasă practică, cvestie nu îndeajuns cunoscută de un spirit de obicei bine documentat și... mai bine inspirat. (*nota red.*)

proeminentă a gânditorului C. Rădulescu-Motru și a concepției lui despre lume și viață.

Născut în 1868 în comuna Butoiești județul Mehedinți dintr'o familie cu tradiție filozofică (tatăl profesorului a fost secretarul filozofului Eufrosin Poteca) a făcut școala primară în sat și Craiova unde a urmat și liceul. În 1885, terminând liceul, se înscrie student la Facultatea de Drept și Filozofie, în acelaș timp, fiind remarcat și apreciat de Titu Maiorescu. Pleacă în Franța în 1889 după ce și-a luat licența în Drept și Filozofie unde petrece un an. De aici se întoarce în Germania la Leipzig unde lucrează în laboratoarele celebrului psiholog experimental Wundt și unde își dă doctoratul în 1893. Întors în țară în toamna aceluiaș an, este numit judecător apoi bibliotecar la Fundația Carol până în Aprilie 1897 când e numit conferențiar la Universitatea din București spre a fi propus ca profesor de psihologie la aceeași Universitate în Dec. 1898. Deatunci a funcționat și funcționează și astăzi fără întrerupere, ținând cursuri ascultate de un auditoriu impunător, scriind cărți citite și comentate, ideile lui oferind puncte de orientare pentru îndrăgostii de adevăr.

Activitatea gânditorului C. Rădulescu-Motru este multiplă și variată. D-l G. Vlădescu Răcoasa, în volumul omagial amintit, la sfârșitul studiului consacrat vieții profesorului, dă o bibliografie completă a operelor și studiilor d-lui C. R. M. Ne rezumăm la menționarea câtorva dintre ele, cele mai importante, în cari s'a cristalizat punctul de vedere filozofic al gânditorului.

Concepția sa despre viața sufletească se găsește expusă în „Cursul de Psihologie” ajuns la ediția II-a și în „Puterea sufletească”. Punctul de vedere în Psihologie al d-lui C. Rădulescu Motru este un structuralism și funcționalism împregnat cu biologism. Se remarcă accentuata străduință de armonizare între ceea ce s'a câștigat definitiv în Psihologie prin cercetările psihologilor asociaționiști și funcționaliști cu ceea ce aduc nou curentele experimentale din Germania, reprezentate de maestrul sau colegii filozofului. Dar aceste două studii sânt pietre de temelie pentru un edificiu mai mare. Căci cercetările relativ la persoana omenească oferă numai perspectiva de transcendere a datelor singulare și îmbrățișarea totalității din care face parte persoana, abordând astfel problemele de Metafizică. Meditațiile împrejurul chestiunilor metafizice și culturale sânt publicate în

„Elemente de Metafizică” și în „Personalismul energetic”. Aceste lucrări ne dau cheia gândirii profesorului C. Rădulescu Motru și ne permit să pătrundem în edificiul filozofic clădit de maestru în decursul unei vieți. Incoronarea sistemului o face ultima carte „Vocația”.

Concepția despre lume și viață a filozofului C. Rădulescu Motru este un *personalism energetic*. Imperecherea națiunilor de „energie” și „personalism” s’ar părea nenaturală deși este firească. Ea vrea să arate, în primul rând, caracterul *evolutiv și dinamic* al realității iar în al doilea rând, strânsa conexiune ce există între viața omenească și natură.

Lumea, Cosmosul, este o energie sub diferite forme în una dintre aceste forme este personalitatea omenească. Intre ele două, natură și personalitate, distanțate cum sânt, se face o filiație lentă, neperceptibilă pentru un om puțin obișnuit să observe dar care nu scapă și mai ales nu trebuie să scape gânditorului. Căci între natură și persoană este o unitate indestructibilă. Așa că „denumirea de *personalism energetic* este clădită pe unitatea persoanei cu natura materială” (Personalismul energetic, București, 1927 pag. 12) Această unitate dintre natură și persoană nu însemnează o înjosire a persoanei umane ci dimpotrivă îndcă importanța ei în univers. Strânse coeziune dintre natură și personalitate definește funcția lor complementară: natura ajută geneza personalității iar personalitatea duce mai departe munca începută de natură. „Omul dacă n’ar fi apărut evoluția naturii ar fi suferit un hiatus, și este cazul de a zice că el ar fi trebuit să fi inventat pentru a complecta unitatea” (*Vocația* Buc. 1932) Căci „natura cuprinde între posibilitățile ei și personalitatea omenească, ca o verigă necesară mersului ei total. . . personalitatea nu este decât statornicirea unor aptitudini isvorite din natură și destinate să continue, activitatea energetică a naturii” (*Pers. energ.* pag. 114-15. Incât se poate afirma că orice personalitate are un rol în evoluția energetică a naturii fixat de momentul istoric unde i se situează existența. Rolul acesta nu se caută ci se *impune* natural. Personalitatea nu își caută idea’ul și drumul de urmat. Personalismul izbucnește spontan din sufletul complex al personalității, sub forma vocației, în fața căreia orice împotrivire este zadarnică. Omul de vocație își urmărește chemarea împins de forțele sufletului său și își urmărește fanatic scopul fixat.

Ceeace se constată pentru individ este valabil și pentru popor. Popoarele, ca și personalitățile, sânt forme energetice apărute pe arena istoriei într'un cadru temporal și spațial limitat, cu o anumită *menire*. „Personalitatea poporului este structura energiilor lui psihofizice: este un moment strict determinat de întreaga evoluție a naturii”. (Pers. energ pag. 116) Ca unități strict determinate își au menirea lor, o *vocație* a lor, căreia nu i se poate sustrage. Impinse de structura lor sufletească, popoarele își fixează idealul de realizat și îl urmăresc persistent. Orice sacrificiu pare neînsemnat în fața idealului de realizat, singurul justificator al existenței popoarelor și determinant al valorii lor în fața istoriei.

Iată cum, în cadrele evoluției energetice, personalitățile și popoarele au un rol definit. Ele sunt creațiuni ale naturii cu menirea de a continua activitatea naturii, prin creații originale. Impinse de vocația lor, personalitățile și popoarele, creează valorile sociale în concordanță cu imperativul momentului istoric. „Creația este activitatea determinată de finalitatea naturii. . . Cadru în care omul se mișcă și creează, este fixat mai dinainte de legea unității naturii. Salturi în această lege nu există. Spiritul omenesc creator vine la momentul când este chemat de condițiile sale istorice. . . Spiritul omenesc este creator sub condiția de a realiza o operă la care era mai dinainte predestinat. Adică el este realizatorul unei chemări sau vocațiuni” (*Vocația* pag. 62).

Schematizat, acesta este firul conducător al gândirii metafizice și culturale al d-lui C. Rădulescu-Motru. Este numai piatra unghiulară a edificiului, rezumatul sinoptic prezentat de noi cu intenția de a atrage atenția asupra celui sărbătorit, nu de a-i discuta concepția.

ION COVRIG NONEA
profesor—Blej

O anchetă în lumea artistică bucureșteană.

Într'una din zilele acestei săptămâni, primesc o invitație de la o îndepărtată prietenă, pe care nu o văzusem de ani, pictoriță, pentru deschiderea expoziției ei de pictură, la *Ateneu*. Am surâs cu melancolie. Imi aduceam aminte de ea, când în odaia rece de pension, ne aduna împreună mizeria unui an de doliu și de singură ate pentru mine, de viață grea și pentru ea, studente amândouă, ea la *Bele-arte*, eu la universitate. O curiozitate mă prinse, învăluită toată în farmecul trecutului, de a mă duce nu la banala și oficiala deschidere cu aceleași tipuri de jurnaliști și doamne snobinete, ci mai târziu, când poate o voi găsi singură în mijlocul tablourilor ei.

Și așa a fost. În dimineața plină de soare, cu primăvara în aer, am intrat în sala unde ea cu adevărat singură, privea tristă puținii oameni, cari rătăceau să vadă din întâmplare, în fugă, e expoziție fără succes. Păreți toți erau în atmosfera peisajilor de la Horez: Drumuri bătute de soare, cu flori de câmp, cumpene de fântâni, perdute în orizont de șes, troițe tot în bătaia soarelui și tot soarele năvălind pe case de țară, luminșuri de pădure bătute tot de acelaș soare ce o obseda, îi arunca peste tot c-precios, în foc de lumini galbene, colorând puternic, o muche de zid, un colț de câmp, o aripă de casă. Pictura prietenii mele nu avea succes pentru că era în maniera veche, clasică, adică în atmosfera artii de totdeauna.

D-ra *Elisa Ghioculescu* era cunoscută de puțini amatori ai artii de totdeauna, dar restul publicului fermecat de reclama ce să făcea artii nouă, încurajată și de criticile sistematice ale d-lui *Opreșcu* în coloanele Universului, merge la expoziție de moderniști, la Dalles și cumpără mai ales picturile, desenurile lui Iser, cari la ultima lui expoziție, câștigă fantastic, într'o vreme când criza bântue la toate ușile. Se poartă violetul la tualete și sunt doamne cari și părul au reușit să îl facă violet. Se poartă arta modernă în pictură și toți a'eargă numai la ea, se glorifică numai cu ea. „Artă fără subiect“ spune Ugo Ojetti, cel mai serios critic artistic al Italieni de acum; în ultimul volum apărut „*Ventilettere*“ „în *Sulla scomparsa della*

bellezza dall'arte" spune: „Eternită, cioè bellezza, perché solo questa ci dă la visibile prova della presenza dell'eterno tra noi.“⁽¹⁾ Și totuși în fața unui tablou de Iser am visat și eu . . . . .

În fund câteva linii figurau un orizont de dună de mare. În fața trei Tătăroaice cu linii ce le deforma trupul, trei urâte căzute la pământ, mai de probă decât așezate, fiecare nu pentru că a vrut, dar trântite parcă sub povara unui vis nostalgic, unei nirvana de neam . . . . Nici o personalitate, toate trei duceau aceeași povară a unei nostalgii milenară. Marea nu se vedea nicăiri, dar se simțea pretutindeni. Era o schiță, nu se simțea nici un efort îndelungat, era un capriciu de moment în linii, dar totuși parcă-l purtase multă vreme în suflet și că fruct copt gata să cadă, îl prinsese în câteva linii pe pânza unui peisagiu dobrogean. Și mai îmi veni în minte o impresie mai îndepărtată. La o expoziție, acum câțiva ani a pictorului Teișanu, am stat zile dearândul să văd un simplu trandafir alb într'un pahar de apă, acela foarte clasic pictat, cu toate amănuntele, cu bogăția de petale, gata să se scu ure. Îl prinsese tocmai în momentul plină'ății lui de floare . . . . Parcă spunea: „Uite, bagă de seamă atât mai sunt foarte frumos, cu foată sevă mea del frumusețe, o clipă numai, uită te bine la mine, căci numai decât un vânt, o nimica toată îmi va sfâșia mătasea albă și putredă la pământ.

Cine avea dreptate?

Atunci, îmi veni gândul unei anchete la toți pictorii noștri mari, de toate inspirațiile, să pot să văd către care atitudine artistică sunt cei mai mulții. În amintirea trandafirului alb, am început cu pictorul *Teișanu*. Este directorul muzeului Aman și șade acolo. Casă somptuoasă pe dinafară, când pătrunzi în atelierul și apoi în locuința pictorului, ești în tot trecutul nostru românesc. Scări strâmte, uși mici, culuare întortochiate, o sufragerie largă, imensă dar cu tavanul jos, lampă cu petrol. Desigur acesta era interiorul boeresc al doamnelor cu turnură și cuafură cu bucle în jurul tâmplelor, care pentru totdeauna au rămas înfipte în miniaturile lui Aman, la parter. În fața îmi iese pictorul cu barbă (tot în trecut continuam să fiu,) cu ochii mari, părul cărunț și liniște prinsă pe linii dulci, cu figura odihnită într'un păr senin de artă clasică.

(1) Veșnicie, adică frumusețe, pentru că numai aceasta ne dă proba vizibilă a prezenței eternului la noi,

Da, cei cari pictează modern, pictează iute, pentru că în afară de momentele de inspirație, îi așteaptă afara o viață trepidantă, inspirația vine tot trepidantă, trebuie prinsă repede căci altfel fuge și ei iar sunt apoi arși de viață, pentru ca iar în momente de exaltare să li se imprime aripa fugară a capriciului în artă, prins câteodată așa de esențial că o linie te înfioară. Imi aduc aminte de o figură pariziană cu un boa de pene albe la gât. Era reprezentat numai prin câteva curbe din ce în ce mai stinse, dar întregul boa de pene se desfășura plin de morbideță pe un gât de lebadă făcut și el numai din două linii care se îndoiu pe umere. Și acolo e artă, îmi ziceau în timp ce mă uitam la o fereastră singură (un tablou drept în fața mea) încadrată de viță roșie, cu un peisagiu abia simțit dincolo, un colț . . . atât de plin însă de umbrele atâtor așteptări! L'am întrebat:

— Ce ziceți de arta modernă?

— Nu mă întreba că nu știu de asta, sunt în artă, nu sunt modern.

Preocupată de „Tătăroaicele” care-mi obsedau amintirea:

— Ce ziceți de Iser?

— Iser are talent când „nu vrea” trucuri.

În fața mea un panou decorativ, colțuri de flori stilizate și în mijloc o fată cu rochia învoaltă visând: Atâta seninătate în ochii rotunzi, dar pentru că fată și foarte tânără, visul trecea vioi, proaspăt ca o ramură înflorită.

— Uite, domnule Teișanu cât modern ai pus Dumneata în acest panou. Desigur când ești „în artă”, cum zici dumneata, prinzi din aer aspectul actual al timpului și armonia clipei care trece; te înoești mereu, dar încet fără să vrei să rupi cu tradiția.

Am simțit că-i face plăcere și mi-a răspuns mai prietenos:

— La artiștii artei nouă vezi aceiași trepidație ca'n viață de de acum — încearcă să facă ei ceva, dar nu au casnă, nu trec prin chinurile facerii.

În dreapta mea un nud gracil de fată, iar sus în dreptul ferestrii o doamnă în negru cu paiete roșii ce strengărește scoate limba tot roșie, o altă paietă și cu sărită între două buze subțiri. O bucată de hârtie pictată pusă între două geamuri, o vedem în plină lumină, dansatoare vie cu relief, în felul ei invenție modernă, așa de departe de vitraiurile catedralelor ogivale.

El pe gânduri, — eu cu ochii la vitraliu, — își urmează ideea :

— Când vii la artiști mai solizi, Hahn în sculptură de exemplu încearcă lucruri nouă, dar le încearcă cu muncă, vrea să simplifice, dar vezi o chintesență, unde tot munca e la spate.

Am priceput . . . Mai mult nu l'am întrebat și m'am pierdut în contemplarea ilustrării Luceafărului lui Eminescu :

În prima parte fata de împărat stă în colțul panoului mică, în linii hieratice cu ochii subjuțați, pe tot panoul cad raze drepte și lungi din steaua sus pusă măreață și singură. Fondul e de noapte albastră acel gros bleu franțuzesc lucind sombru ca o piatră magică.

Când Luceafărul intră în odaie înfăptuit din noapte, are o palidă lungă figură, cu ochi imenși, o figură fatală și deja imposibilă de prins, deja cu întruchiparea visului intangibil, El care vrea să fie om e așa de puțin om totuși, un vis care se va destrăma inutil în văzduh . . . Biata fată de împărat !

În linii ce înfățișează o imaginară fire albastră, fugă Luceafărul în căutarea lui Dumnezeu . . . Un ochiu, un ochiu foarte decorativ . . .

— Dar ce minunată idee, domnule Teșanu !

— Desigur atât de românească, nu ?

În ultimul panou, Luceafărul lucește, imposibil să zicem, într'un colț, dar razele lui îngrămădesc o culoare neagră, foarte neagră și compactă, o amărăciune de apă de păcură . . .

Spre el sunt cei doi îndrăgostiți, îi văd numai lucirea vie, îndepărtată, dar între ei și acea amăreală imensă sunt puse de pază florile albe ale pământului crescute în preajma mormântului micii lor fericiri . . .

MIA FROLLO

*

Adevărata civilizație nu este nici vapor, nici electricitate nici gaz, adevărata civilizație stă în slăbirea tot mai perfectă a consecințelor păcatului strămoșesc.

Beaudelaire

L I T E R A T U R Ă .

Iulia Hașdeu.

Opera literară a Iuliei Hașdeu cuprinde două volume de poezii și un volum de proză, „*Bourgeois d'Avril*” și „*Chevalerie*”, volumul care are ca titlu „*Théâtre*” nu sunt decât grupări în general fericite pe care le datorăm pietății tatălui. Conține poezii, poeme în proză, schițări de romane și piese de teatru pe cari acea copilă minunată de activă, de la vârsta de zece ani, le adunase tainic în caetele sale personale, sau le împărștiase pe marginea cărților sale. În afară de patru poezii surprinse într'o zi, și publicate fără știrea autoarei în „*Steaua română*”, tatăl său ignora existența acestor manuscrise. Ea ascundea zelos chiar proveniența lor sub pseudonimul de *Camille Armand*. Deci, după moartea sa, care nu fu emoția sfâșietoare a părinților săi, când deodată se făcu lumină asupra valorii particulare a copilei lor. „De la moartea sa, scrie Hașdeu, uite sunt trecute două luni decând soția mea și cu mine lucrăm toată ziua și o parte din noapte, să cercetăm caetele ei foaie cu foaie, pagină cu pagină, toate cărțile bibliotecii sale”.

Trăsătură cu trăsătură, pe nesimțite, apărea înaintea ochilor încremeniți copilul lor, carnea cărnii lor, dar într'o altă lumină și într'o transfigurare înduioșătoare. Uite că se realizează în fine ceea ce mângălea ea într'o seară din 1866, pe o bucătică de hârtie: „Cine te va descoperi în fața ochilor lor? Moartea”. E oare destul, pentru a explica această ignorare în care erau în privința copilului lor, numai taina zeloasă în care-și închi-dea viața adâncă? Putem oare bănuși că pe de-o parte tatăl, pradă el însuși demonului interior, care-l ardea până la măduvă, se credea că făcuse destul pentru (copilul său) fiica lui; transmitându-i splendoarea spiritului său și pornirea sa pasionată pentru munca intelectuală? De altă parte mama ei, inspiratoarea celui care o alesese ca soție, crezuse că îndeplini-se esențialul datoriei sale, când dăduse mai întâiu soțului, pornirea intelectuală, izvorul acelei activități ce era admirată odi-

nioară la Academie? Este o dramă în această familie și se pare că victima a fost copila lor. Nu cred că altul să fi știut afară de Iulia, atât era de mare pudoarea suferințelor sale. Poate ar trebui să spunem, că s'au mulțumit, împrejurul ei, în căminul lor, să o cultive în cerebrală, fără ca să fi reușit a bănuși că era în plus o inimă care vibra, flămândă de iubire părintească. Unele din mărturisirile sale lasă să se ghicească că poate odată a avut o afecție tinerească și că nu i se răs-punsese? Poate să fie și mărturisesc că nu pot scoate mai mult din textul ce voi citi:

*Pauvre petit papier où je dépose
Ce que je sens être meilleur en moi,
Tu ne sais pas les douleurs que je n'ose
te confier quand je cause avec toi.*

*Car tu me vois aussi comme le monde
le front serein et le regard moqueur,
tu ne sais pas la blessure profonde
qui lentement me déchire le coeur.*

*Il est des maux qu'on ne peut pas écrire
qu'on ne saurait même dire ici-bas
et ce sont eux qui causent le martyre
et que le monde hélas ne comprend pas.*

*Tu peux me plaindre, o mon papier fidèle
seul confident muet de mes douleurs
car il n'est pas de peine plus cruelle
que de sourire en étouffant ses pleurs.*

Dar dacă procedez cu analiză amănunțită cuvintele acu-zatoare pe care ea din iubire către părinții săși refuză să le pronunțe, sunt obligat totuși să le pun în lumină cu două do-cumente de o particulară gravitate: Unul are ca titlu: „**Décou-
ragement**”

*Hélas! tout me trahit au monde
que sert d'aimer,*

Quand nul n'est là qui vous réponde
que pour blâmer.

J'ai beau m'efforcer d'être bonne
Je ne peux pas.

Quand à ma tendresse on ne donne
rien ici-bas.

Si je veux être franche et douce
C'est bien en vain
De tous côtés on me repousse
avec la main.

Qu'ai-je donc fait à la nature,
pour m'infliger
Une si cruelle torture
J'ai beau songer

Aux crimes qui m'ont condamnée,
car je ne vois
Aucun que celui d'être née
bien malgré moi.

Celălalt document mai sfășietor este intitulat :

„Amour maternel“.

Les enfants, depuis peu descendus dans nos fanges,
Se rappellent encore qu'ils ont été des anges :
Ils regrettent le ciel qu'ils ont abandonné.
Pour leur faire oublier ce monde fortuné
Et pour les consoler de leurs douleurs amères,
Dieu leur donne l'amour et le regard des mères.

Non, non, ces pauvres créatures,
que vous avez mises au jour,
s'ils succombent sous les tortures
ne vous doivent point leur amour.

Il faut que vous sachiez leur rendre
Ce fatal et triste présent,

*a force de soin doux et tendre,
moins odieux et moins pesant.*

*Alors réclamez leur tendresse
Et vous obtiendrez leur pardon,
Puisque vous leur avez sans cesse
adouci cet horrible don.*

*Mais quand votre main les repousse,
Savez-vous bien que vous brisez
La petite fleur qui ne pousse
qu'au souffle chaud de vos baisers.*

Intr'o zi, ea cântă: **Mars:**

*Mars avec les giboulées
Mars qu'on déteste et maudit
Il fond la glace et les gelées,
Aux oiseaux il prépare un nid.
Chacun l'exécère et moi je l'aime
Nous sommes un peu frère et soeur
Lui si bon et qu'on hait quand même
moi, dont on méconnaît le coeur.*

Poate s'ar înțelege mai bine atunci, că această insistență a lui Hașdeu de-a publica operile postume ale ficei sale a fost mai degrabă o amendă onorabilă, decât — cum a fost acuzat — expresiunea unei vanități (părintești) de părinte. Poate chiar am putea pune în sarcina unei remușcări obsedante, nebunia spiritistă unde se va cufunda rațiunea sa.

Pentru acest tată nenorocit pentru că făcuse involuntar să sufere pe copilul său și care alesese ca expiațiune sfântă, punerea în valoare a memoriei sale, această sugestie, că fata lui l-a iertat în fine, se materializa în cuvintele liniștitoare pe care creionul său obsedat le scria pe hârtie, într'o seară de Martie, notați bine, șase luni după îngrozitoarea despărțire:

„Sunt fericită, Imi ești drag, ne vom vedea, acest lucru trebuie să-ți ojungă. Iulia”.

Se va găsi poate că am insistat prea mult asupra unei probleme, care nu pare a fi esențială. În aparență numai, căci în realitate trebuia să încerc a găsi soluția care să fie firul Arianei, în dibuitul mărturisirilor sale poetice, unde sentimentul tainic este acela al unei suferințe ascuțite, de care vrea să scape fără să reușească. Această suferință va avea desigur și alte motive și va trebui să le arătăm, dar esențialul trebuia spus:

*Quand vous me demandez pourquoi je suis si gaie
 Bien qu'en mon pauvre coeur une secrète plaie
 Vienne creuser sans cesse un sillon plus profond.
 Quand vous doutez du mal amer qui me déchire
 Lorsque vous me voyez gaîment causer et rire
 Vous faites, ami, ce que tous les autres font.*

*Vous croyez qu'à seize ans ma douleur exagère,
 Que je vois trop en noir ma souffrance légère,
 Que je ne souffre point, que je n'ai pas pleuré.
 Vous croyez que mon mal est cette nostalgie
 Qui fait baisser les yeux à la vierge rougie
 Et qui lui fait chercher un bonheur ignoré.*

*Eh! bien vous vous trompez, le mal qui me torture
 n'est pas cette légère et douce égratignure,
 cet inquiet tourment d'un coeur trop ingénu;
 Non . . ? Ma blessure, hélas, est bien plus sérieuse
 Et si je vous la cache en parraissant riieuse,
 Allez! C'est que ce mal à vous est inconnu.*

*Vous ne pourriez jamais le plaindre et le comprendre,
 Vous en ririez sans doute et moi, de vous entendre
 Rire de ce qui fait saigner mon coeur tout bas,
 Je pourrais vous hair, vous mépriser peut-être,
 Car l'amitié ne saurait sans chagrin permettre
 Qu'à ce que nous pleurons l'ami ne pleure pas.*

*D'ailleurs, accusez-moi bien de coquetterie
 Le malheur me va mal. Il faut donc que je rie.
 Que voulez-vous, j'étais faite pour le bonheur.*

MELANCOLIE de Eminescu, trad. L. CODREANU

On dirait qu'une porte s'ouvre au fond des nues
 par où glisse des nuits la reine pâle et nue
 et morte. O dors ! Parmi ces milliers de flambeaux,
 dans le linceuil d'argent et d'azur du tombeau,
 dans ton fier mausolée, Arc sacré des cieux vastes,
 o Monarque adoré des nuits douces et chastes.
 La plaine immense dort, villages et guérets
 sous le voile brillant du givre qui la vêt.
 L'air scintille. Là-bas, en leur blancheur spectrale,
 se dressent de vieux murs, comme enduits de chaux pâle.
 Le cimetière veille à l'ombre de ses croix.
 Sur l'une un hibou dort. La simandre de bois
 de la tour qui gémit ébranle la charpente,
 et quand passe dans l'air le démon qui la hante,
 des franges de son aile, il tire de l'airain
 un gémissement sourd, un soupir de chagrin.

L'Eglise là-bas dresse

sa ruine déserte et sa triste vieillesse.
 Par les carreaux brisés et par l'huis mal clos,
 Le vent semble jeter d'ensorcelés propos.
 Les piliers, le jubé riche, les parois sombres
 n'ont plus qu'un contour triste où j'entrevois des ombres.
 Le prêtre, un grillon fin, file un penser obscur,
 le chantre, un artison qui vrille le vieux mur.
 C'est la foi qui peignit les tableaux de l'Eglise
 et dans mon âme mit ses légendes exquises,
 mais les flots de la vie et l'orage des jours
 n'en ont laissé qu'une ombre aux moroses contours.
 Dans mon cerveau trop las, en vain, je les rappelle,
 seul répond un grillon maussade à la voix grêle.
 Je pose en vain ma main près de mon cœur dolent,
 il bat comme dans un cercueil l'artison lent.
 Quand je pense à ma vie, elle me semble un conte,
 qu'un étranger prendrait lentement à son compte,
 et comme si ce n'était pas ma vie à moi.
 Qu'est-il donc ce conteur exact qui me déçoit,
 que je ris de douleurs que je crois surannées,
 étranger qui suis mort depuis combien d'années . . .

Joia Mare

A fost o primăvară frumoasă. Frumoasă cum numai acolo poate să fie, unde-i mai caldă raza soarelui, ceriul e mai senin, văzduhul mai clar și aerul mai parfumat.

Și era o zi de Joi, frumoasă și strălucitoare, ca oricare zi a Orientului. Pădurea, câmpia, marea, surâdeau ca de altă dată și sus se înălța ciocărlia ca să-și cânte rugăciunea . . . ca de altă dată.

Numai omul n'a uitat ura . . . Și obiectivul ei era: *Mielul lui Dumnezeu*.

Durerea veacurilor, cari au trecut și cari vor trece încă a fost scrisă pe fața Lui scaldată în sudoare și în sânge în grădina Ghețimanilor în acea seară de Joi . . . Dreptatea lovită cu pumnul în față . . . zmerenia atacată pe din dos . . . credința furată noaptea ca de mână de tâlhari . . . iubirea răsplătită cu trădare . . . copii / nevinovați, sortii spre chin și durere de însăși mama lor . . . dragostea batjocorită . . . cinstea călcată în picioare . . . fântâni otrăvite . . . altare prăbușite de dinamită . . . căminuri prefăcute în numele plăcerii în praf și cenușe . . . milioane de copii, femei și bătrâni morți pentru câțiva de foame . . . și toți necăjiții și chinuiții pe nedrept se înșiruiau în șiruri nesfârșite la spatele Lui în acea seară de Joi în grădina Ghețimanilor . . .

Și în numele tuturor a grăit El, Fiul omului și a zis: „Părinte, de este cu puțință, să treacă dela mine paharul acesta, dar nu voia mea să fie ci a ta!”

Lumea n'a înțeles aceste cuvinte. Dar legiunile celor săraci chinuiți, bătuți și osteniți le-a înțeles. Le-a înțeles pentru că Fiul lui Dumnezeu în acea zi de Joi a rostit și cuvintele celui mai grandios argument al îndreptățirii Sale de a grăi astfel, pentru că în acea zi de Joi a rostit și cuvintele, cari de atunci în fiecare zi îl aduc pe El, pe Dumnezeu, pe acest pământ în Sfânta Eucharistie, între oamenii, cari n'au știut numai să-L chinuiască.

Sfânta Eucharistie! Emanuil „Dumnezeu cu noi“!

Lumea o înțelege și mai puțin!

Și de fapt: dacă nu însuși Dumnezeu ar fi rostit cuvintele „Acesta este Trupul meu . . . acesta este Sângele meu“, mintea omenească ar protesta contra lor, pentru că mintea omenească nu poate pătrunde aceasta minune, acest mare secret al credinței noastre. Dacă mintea omenească încearcă să cerceteze esența acestei minuni, dacă vrea să deslege cu mijloacele proprii enigma, care este învăluită în această minune, atunci asemenea unui copil neputincios, la cel dintâiu pas se clatină și cade. Dacă în cuvinte vrea să dea expresiune esenței realității Eucharistice atunci așa simte cași când ar trebui să vorbească într'o limbă străină, pe care cândva de mult, de mai multe zeci de ani a vorbit-o: gângăvește, caută cuvinte potrivite, frânge cuvintele, dar nu poate nici măcar să se apropie de esența secretului. Pentru că ideea exprimată în Eucharistie nu este din lumea aceasta, ci cuvântul lui Christos exprimat în Eucharistie este cuvântul atotputerniciei dumnezeiești, care întrece puterile naturale ale rațiunii noastre.

Eucharistia nu este însă secret pentru inima omului. — Ea simte, că Christos ne-a iubit mult, foarte mult și deacea a întemeiat taina Eucharistiei, și ne iubește mult, foarte mult și deacea este în fiecare zi în mijlocul nostru în sfânta Eucharistie, în mijlocul nostru, cari în fiecare zi din nou Il răstignim. Și pentruca să ne dovedească, că cu toate aceste ne iubește: pentru aceea a întemeiat Sfânta Eucharistie. Și pentruca să dovedească celor săraci, chinuiți, bătuți și osteniți, că a fost îndreptățit, ca și în numele lor să zică cuvintele ciudate din grădina Ghețimanilor: „Fie voia Ta!“ Și ca și ei să zică la fel.

În fața acestei iubiri nemărginite omul în adâncul inimei sale nu poate să zică altceva, decât, că: Doamne, nu pot pătrunde lumea minunilor, în care m'ai pus în grădina Ghețimanilor și în care mă pui în fiecare zi în sublima Ta Eucharistie, dar cred în realitatea Eucharistică, și înțeleg cuvintele „Fie voia Ta“, — pentrucă cred în atotputernicia învierii Tale!

Joia Mare ne-a învățat Fiul lui Dumnezeu cuvintele „Fie voia Ta“ și Joia Mare a întemeiat Sfânta Eucharistie. Pentru

aceasta este sărbătoare mare ziua de Joia Mare. Sărbătoarea noastră cea mare, pentru că atunci, în ziua celei dintâi Sfinte Liturghii, pentru vecie s'a îmbrăţoşat cerul cu pământul şi Dumnezeu şi-a luat locuinţă veşnică între oameni.

DR. ALEX. FĂNTĂNAR

BIBLIA IN 20 DE PAGINI

Lecţia VII-a. FORMA POEZIEI EBRAICE

Metrica. Azi e dovedit că versurile ebraice sunt bazate pe legea cantităţii, în particular pe succesiunea unei silabe lungi şi unei silabe scurte.

Combinările versurilor

Distice :

„Ada şi Sella, *ascultaţi-mi vocea*
Femeile lui Lamech ascultaţi vorba mea“ (Gen. IV)

Tristice :

Fericit omul care nu merge în calea necredincioşilor
Şi care nu se opreşte în calea păcătoşilor
Şi care nu se aşează în amvonul batjocoritorilor“ (Ps. I)

Tetrastice :

„*Tu nu te vei teme de groazele nocturne*
Nici de săgeata care zboară în timpul zilei
Nici de fantomele cari merg în întunec
Nici de atacurile diavolului dela amiazăzi“ . (Ps. XC)

Paralelismul. Paralelismul constă în juxtapunere a mai multor propoziţii, care exprimă felurit una şi aceeaşi gândire sau diverse aspecte a unei gândiri.

Impărţirea

P. Sinonimice :

„*Cerule ascultă căci sunt gata să vorbesc*
Pământule ascultă cuvintele gurii mele“ . (Deut. XXXII)

P. Antitetice :

„Un fiu înțelept e bucuria tatălui său
Un fiu smintit e mâhnirea mamei sale” (Pr. X)

P. Sintetice :

„Cu glasul meu strig către Dumnezeu
Și el îmi ascultă ruga din Sionul său cel sfânt
Mă culc, dorm și mă deștept
Căci Domnul e sprijinul meu” (Ps. III)

P. Ritmice :

„Doamne te voi lauda din toată inima mea
In sfatul și adunarea dreptilor”

Execuția muzicală

În templul din Ierusalim, cântecul psalmilor era acompaniat de muzică și deoarece executarea programului era făcută sub cerul liber în galeriile deschise ale templului, trebuia necondiționat un acompaniament răsunător.

Instrumentele cele mai întrebuițate erau :

Kinnorul, harfă portativă cu 10 sau 12 coarde care se făceau să sune fie cu degetele fie cu arcușul.

Țimbalele, dintr'un metal foarte compact dând nota „la” a diapazonului cu un sunet asemănător cu al unui clopot.

Trompetele, erau drepte, după cum le vedem reprezentate pe arcul lui Titus în Roma.

Cărți și Reviste

O carte din Apus, prețuită în Japonia. ¹⁾

Dacă Sf. Scriptură este cartea care oferă credincioșilor suprema satisfacție sufletească, apoi e sigur că în imediata apropiere de ea vine „Urmarea” lui Christos*.

(1) „Imitațiunea lui Christos” Presa Bună — Iași.

Presa Bună* din Iași ni-o dă într'un format drăguț, într'o limbă moldovenească curată și stil atrăgător. Toate capitolele din cele patru părți ale cărții, sunt tot atâtea picuri de miere pentru sufletele doritoare de propășire spirituală.

Materialiștilor această carte le va stârni surâs ironic. Ei nu o vor înțelege. Ea trebuie citită cu inimă curată, smerenie profundă, cu gând la creator și la spiritualizarea noastră.

Fapt demn de remarcat este că fostul Impărat al Japoniei, tot acela care a distribuit tuturor parlamentarilor japonezi catechismul creștin-catolic — a făcut acestei cărți o foarte largă propagandă, un splendid elogiu numindu-o sinteza înțelepciunii pământești. Sf. Scriptură, Imitațiunea lui Isus Hristos, Indrumarea la viața evlavioasă de Sf. Francisc de Sales și „Creștinul activ” de Palau — apărut în Beiuș, sunt cele patru cărți cari ofer cea mai bogată hrană și cele mai dulci mângâieri oricărui suflet nobil și activ. E. S.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
PRESA CREȘTINĂ DESPRE „ISUS”

Din „Buletinul Eparhiei Maramureșului” Dec. 1932.

Omagiu lui Isus

(1) Și de data aceasta credem că recenzia următoare provine de la o față bisericească deosebit de autorizată și spunem din inimă, adâncă mulțumită: Bunul Isus să ne revanșeze.

Exact la anul după scoaterea numărului festiv închinat Preacuratei Fecioare Maria, revista „Observatorul” a părinților asumpționiști dela Beiuș, scoate acum, în aceleaș condiții superioare, un minunat număr festiv închinat lui Isus — cum se numește acest număr al revistei — și aceasta din prilejul, că în 1933 se împlinesc 1900 ani dela moartea pe cruce a Mântuitorului.

Ingrijitorii revistei anunță din prilejul acestei mari aniversări și un al doilea volum sub titlul „Emanuil” (Cu noi este Dumnezeu), menit să întregească icoana prinsă de acest număr omagial în culo-

rile de profundă gândire și adâncă simțire creștinească a atâtor colaboratori, cari ilustrează paginile lui „Isus“.

Multe icoane alese cu gust și hărți instructive ilustrează deosebit de avantajos materialul bogat, care după ce motivează cu mult temeiul rostul acestui omagiu, îl prezintă pe Isus în fața istoriei și a rațiunii, în amândouă Testamentele, în dogmatică, în liturgică și aschază, în morală și artă, consacrandu-i și două capitole specific românești, sub titlul: „Isus în Țara românească“ și „Isus în literatura națională“. Aranjate cu multă îngrijire, aceste contribuții ale celor mai de seamă scriitori ai bisericii și neamului nostru, învrăstăte abia pe ici-colo cu articole de proveniență străină, dau în adevăr un preafrumos buchet sufletesc așezat cu smerenia creștinească la picioarele Domnului.

Volumul se vinde cu 70 Lei exemplarul (acordându-se la comenzi mai mari cuvenitul rabat) și suntem siguri, că cine și-a cumpărat volumul „Maria“, va găsi banii de lipsă și pentru „Isus“, cel mai nimerit cadou pentru sărbătorile apropiate.

Baia-Mare, la 17 Decembrie 1932 No. 5786-1932 p. 47.

BCU Cluj / **Din „Vestitorul“ Anul VIII, No. 23-24.**

Un „omagiu de adâncă închinare, de fiască mulțumită, de credincioasă cerere, de umilă oferire, de voioasă ispășire“. Cu un cuprins bogat și articole semnate de Dr. I. Georgescu, A. Micu, Pr. P. Gervais, Dr. N. Brânzeu, Dr. Vasile Suciu, Dr. Alexandru Nicolescu, P. I. Tălmăcel, Dr. N. Lupu, etc, fac dovadă de valoarea acestui volum de omagiu închinat lui Hristos Dumnezeu. Frumoase ilustrații împodobesc paginile acestei lucrări. Acest volum de omagiu apare ca o enciclopedie religioasă a lui Hristos-Rege. Păr. asumpționiști cari redactează această revistă au adus un real serviciu literaturii noastre religioase atât de săracă în opere de acest fel. Acest număr de omagiu, ar îmbogăți rafturile oricărei biblioteci cu oareșcareva pretenții și suntem siguri, că mulți vor căuta să-și câștige acest volum de omagiu...

Din „Vestitorul“ Anul IX. No. 1

... , frumos volum închinat nemuritorului împărat al veacurilor, cu prilejul apropiatei aniversări de 1900 ani dela proslăvirea lui pe Golgota. Un început de enciclopedie cristologică românească. Iată capitolele mai de seamă; Rostul omagiului. Isus în fața istoriei și a

rațiunii. Isus în amândouă testamentele. În dogmatică. În liturgica și pietatea creștină. Isus în Țara Românească. Isus în viața morală a oamenilor. Isus în artă. Isus în literatura națională. Numele colaboratorilor (PP. SS. Cisar, Nicolescu și Suciș; N. Brânzeu, I. Georgescu, Iosif Frollo, N. Lupu, Marta Bibescu, G. Simu, ș. a.) încă e o garanție de valoarea contribuțiilor. Sunt caracteristice și ilustrațiile. O aleasă lectură pentru întreg anul ce începe.

Din „Acțiunea Română“ Anul IV Nr. 3

. . . volumul admirabil ilustrat și mai ales admirabil întocmit fiindcă cuprinde articole excelente și foarte instructive: Isus în fața Istoriei și a Rațiunii, de Dr. Ion Georgescu; Isus în amândouă Testamentele, de Duo; Țara lui Isus, de A. Micu; Isus în viața morală a oamenilor, de Mitropolitul Al. Cisar; Dumnezeu este iubirea care nu încetează, de Marta Bibescu; Etapele Evangheliei, de Pr. Gervais Quenard; Procesul lui Isus de . . . : Răscumpărătorul, de Mitropolitul Dr. V. Suciș; Hristos-Rege, de Episcopul Al. Niculescu; Isus în liturgica și pietatea creștină, de I. T.; Isus în Țara românească; C. Jeglot publică o iconografie a lui Hristos; de Prof. Iosif Frollo un înălțător omagiu: Cele trei cruci de pe Golgota; Părintele I. Agârbiceanu: Testamentul Mântuitorului; citate și versuri completează acest minunat omagiu; notăm citate din Chateaubriand și Lacordaire și versurile din Eminescu (Invierea), St. O. Iosif (Isus), Ion Pavelescu (Satan și Iuda), Cincinat Pavelescu (Christos), G. Simu (Scoborârea de pe cruce), Părintele franciscan Ion Gârleanu (De veghe pe calvar). . .

Felicităm respectuos pe harnicii redactori . . .

Din „Unirea“ Anul XLII Nr. 21

E al treilea în seria volumelor omagiale tipărite de Părinții Asumpționiști dela noi. Bogate tustrele în contribuții științifice și literare dintre cele mai valoroase atât din țară cât și din străinătate. Volumul din urmă par'că le întrece pe cele ce i-au premers (Sf. Augustin, 1930; Maria, 1931). S'a obținut pentru el și colaborarea Păr. Gervais Quénard, superiorul general al asumpționiștilor. Dintre români cităm pe înalții Ierarhi Suciș al Blajului, Cisar al Bucureștilor, și Nicolescu al Lugojului; alte nume cunoscute: N. Brânzeu, I. Georgescu. Iosif Frollo, N. Lupu, Marta Bibescu, G. Simu etc. Volumul

e împodobit și cu 19 ilustrații dintre cele mai interesante, — adevărat album. Luând în considerare că în 1933 se împlinesc 19 veacuri dela moartea Mântuitorului, materialul strâns cu trudă și cu pricepere în această mică enciclopedie cristologică va fi de cel mai mare folos tuturor creștinilor. Îndeosebi însă preoților, cari sunt sigur că-i vor înlesni cât mai mult cu putință desfacerea pe care o merită pe deantregul.

Din „Dreptatea“ 28 I-33

. . . după câteva cuvinte introductive, se arată personalitatea lui Isus în fața istoriei și a rațiunii. Pe lângă probele indiscutabile ale verității evangheliștilor, sunt concludente probele aduse de d. prof. I. Georgescu din autori păgâni ca: Pînius Secundus, Cornelius Tacitus, Caius Suetonius Trarquillus, sau evrei ca: Josephus Flavius, etc. Impresionant e și marele capitol „Isus în viața morală a oamenilor“ cu contribuții valoroase ca: Nihil sine Deo“ de I. P. S. Al. Cisar; „Dumnezeu este iubirea care nu încetează“ de princesa Marta Bibescu; „Cele trei cruci de pe Golgota“ de Iosif Frollo și rugăciunea așa de mișcătoare în simplitatea ei, semnată Ioan (Georgescu), a unui preot nou hirotonit. Interesante sunt și celelalte știri și informații, precum foarte atractive sunt și cele 19 ilustrații ce împodobesc acest volum omagial.

Din „Unirea Poporului“ Anul XIV. Nr. 52.

Redacția revistei „Observatorul“ din Beiuș a avut un gând foarte bun când s'a hotărît să scoată, în cinstea Preacuratei, a Sf. Augustin și acum pe urmă în cinstea lui Isus, câte un număr de 150-190 pagini de revistă. Din aceste frumoase volume ori cine poate să cunoască cele mai proaspete rezultate ale științei despre Isus, Maria și sf. Augustin.

Volumul din urmă se ocupă de viața lui Isus, aducând, pe cele 150 pagini, câteva frumoase articole, dintre cari ținem să înșirăm și aici cel scris de pâr. canonic Dr. I. Georgescu, pâr. călugăr I. Tălmăcel, canonic Dr. Nicolae Brânzeu, episcop Alexandru Nicolescu, prof. Dr. N. Lupu, arhiepiscop Alexandru Cisar și altele. Iată și titlul câtorva articole: Isus în fața istoriei și a rațiunii, Isus în amândouă testamentele, Isus în dogmatică, Isus în liturgica și pieta-

tea creștinească, Isus în Țara Românească, Isus în viața morală a oamenilor, Isus în artă, Isus în literatura română și altele multe.

Bine înțeles că acest volum este scris mai ales pentru cărturarii noștri, îl pot citi însă cu mare folos și sătenii mai răsăriți. Il recomandăm cu toată căldura. . .

Si alte reviste.

Volumul nostru iubilare „*Isus*” a fost încă recomandat prietenos de următoarele ziare, sau reviste: „*Lumina Creștinului*”, „*Cuvântul Adevărului*” de la Bixad, „*Sentinelă*” de la Iași.

Operele Dr. E. ELEFTERESCU

Higiena Poporală, Caransebeș 1892 de 92 pagini.

Predici pe toate Duminecile și sărbătorile de peste an vol. I.
Gherla 1894 de 343 pag.

Predici ocazionale și funebre. vol. II. București 1900 de 220 p.

Lumina, pentru elocința amvonului, cultura religioasă a clerului și a poporului, 2 vol. de 645 pag. 1900-1902, București.

Necesitatea religiunii în omenire. 1903 edit. I. Conferință
44 pag. edit. II. 45 pag. edit. III. în manuscris 150 pag.

Despre căsătorie. edit. I. 34 pag. edit. II. 84 pag. edit. III. în
manuscris. 400 pag.

Mama de familie. 1903, edit. I. 38 pag. Edit. II. în manuscris
170 pag.

Relele concubinajului în popor, ed. I. 1904. 13 pag. ed. II 29 pag.

Despre băuturi și relele alcoolizmului în popor. edit. I. 1903.
pag. 32 edit. II în manuscris 120 pag.

Despre îmbrăcăminte și lux. 1904 ed. I 19 pag.

Invidie, ură și vorbire de rău. edit. I. 1905. edit. II în manuscris
80 pag.

Cartea neamului anul I. 1911. pag. 287, anul II. 1912 pag. 241
pe 1913 pag. 222. — Pe 1934. de 450 pag. în manuscris.

Adevăratul Calendar 1925 pag. 17 edit. II în manuscris 50 pag.

Reviste

Pe lângă revistele de specialitate pe cari le-am amintit în volumul nostru iubilare „*Isus*” primim încă următoarele și le recomandăm :

Boabe de grâu. Revistă de cultură : probabil cea mai documentată și cea mai bine ilustrată din țară — Redactor *E. Bucuța*,

Sănătatea și viața fericită rev. ilustrată de medicină populară, igiena socială, educație etc. . . Director fondator : *Dr. Sigmund Sigma* — str. Triumfului 7. București.

Datina (critică literară-socială) director : *Mihai Gușița* — Turnu-Severin (1)

Cele trei Crișuri: Anale culturale — Oradea

Axa (bilunară : politică, artistică și literară) 8 mari pagini de ziar 4 lei (numai 80 lei pe an) redactori : *M. Polihroniade* și *I. V. Voljen*

Libertatea (economică-politică-socială-culturală) Director *I. Gurgutu*; prim-redactor : *G. Strat* prof. universitar — Calea Victoriei Nr. 100 — București

— Vom reveni asupra programului acestor două reviste.

NOUTĂȚI

„**Amintiri**” de *Elena Pop Hossu Longin*. Tip. Barițiu — Cluj

„**Invierea**” poem dramatic în 3 acte în versuri, de *Ovidiu Hulea*

„**Viața S. Izidor plugarul și a soț. sale S. Maria Torribio**” de *P. I. Tălmăcel* (mic în-16 100 pag. 5 lei — *Săbăoani* (Roman)

Luna Sf. Iosif de *P. A. Berlioux* trad. I. B. — 15 lei Presa Bună, Iași

Indreptarea Păcătosului de *Paul Segneri* trad. Samuil Clain, revăzută de Dr. Iacob Radu — Oradea

Invățătura comunistă și „Raiul bolșevic” de *E. Poto-*

(1) De notat inițiativa fericită luată de această revistă după zece ani de viață. Pe lângă un număr festiv iubilare deosebit de bogat „*Datina*” a publicat „*Tabla de materie*” pentru cei zece ani de apariție și o broșură specială „*Datina văzută de alții*” reproducând ecourile presei românești despre programul ei și realizarea lui. — Intreit exemplum demn de laudă și imitare.

ran — tip. Românească — Oradea 1933, 40 pag. (numai 4 lei) scriere pentru săteni.

Sematismul . . . eparhiei . . . a Maramureşului tip. Dacia — Baia-Mare (un model de imitat de toate eparhiile)

CĂRȚI DE RĂSPÂNDIT cel puțin printre tineri, muncitori și săteni.

de Păr. I. Tălmăcel — Săbăoani (jud. Roman)

- Cărticica soldatului creștin 5 lei
- Viața Sf. Izidor plugarul și a soției lui S. Maria Torribio 5 lei
- Strigăt de alarma (contra sectelor) 6 lei
- O floare dela Prut (mică biografie) 6 lei
- Fericirea țării: sănătatea poporului (igienă) 10 lei
- Imitațiunea Maicii Domnului 10 lei

Un triptic valoros: „Presa Bună” — Iași

Isus, Maria, Iosif iată, credem și noi, cele trei mai importante și mai scumpe figuri ale creștinismului. De aceea fiecare familie și fiecare casă de educație e datorare să-și procure următoarele trei cărți, cari conțin totodată doctrina creștinească sub forma a 31 de meditațiuni practice, exemplificate cu frumoase pilde și rugăciuni scurte dar alese și corespunzătoare meditațiunii zilei:

— *Luna Mariei*

— *Luna Inimii lui Isus*

— *Luna Sf. Iosif*, tradusă după cea de a 130-a ediție franceză a cărții Păr. A. Berlioux, precum și cele două cărți publicate înainte, tot la „Presa Bună” din Iași. — Să nu uităm nici „*Luna Maiu*” a Păr. Dr. S. Chișiu care e atât de dragă tineretului nostru școlar și . . . nouă! Și să ne gândim *la timp* ca să reînnoim proviziile cărților bune pentru orice bibliotecă: liceală, parohială și . . . personală. Așa vom avea totdeauna hrana intelectuală și spirituală potrivită de împărțit tuturor și mai ales băteților și fetelor noastre, ademeniți de atâtea publicațiuni deadreptul scandaloase. — Sau doară nu ne pasă de *mersul și marșul biruitor* al răului și al Celui Rău. — *Intelligenti-pauca!*

Mărturia Sf. martir și ierarh Ciprian sau Cartea despre Unitatea Bisericii — românește de *P. I. Sângeorgean, Bixad* 24 pag. în-8 numai 5 lei.

NOUTATE DE SEAMĂ

„Introducere în Filozofie” Dr. E. Vidoni 470 pag. în 80
150 lei la Săbăoani (jud. Roman)

Ca să se vădească mai bine cititorilor noștri amploarea problemelor studiate, dăm aici nu numai titlurile exacte, ale diferitelor capitole, ci și *adăugăm personal* (spicuind într'un material extraordinar de bogat) câteva cuvinte arătând ce sisteme mai importante sau cari filozofi mai însemnați vom găsi „în concreto” sub fiecare titlu corespunzător.

De dragul unei doctrine solide, vom ierta ușor greșelile de tipar.

Prefațe. Diferite chipuri de a face introducere

- 1 Tendința și cunoștința : *Determinism, etc. . .*
  - 2 Cunoștința perfectă : *Scepticism, etc. . .*
  - 3 Certitudinea și Realitatea ; *Realism, Subjectivism, Imanența, etc.*
  - 4 Absolutul și Relativul : *Problema relativității. Bergson, Conta. . .*
  - 5 Intuiția și Abstracția : *Materialism și pozitivism. Intuitionism. Realitatea ideilor universale*
  - 6 Cunoștința și Știința : *Treptele cunoștinței, obiectivitatea*
  - 7 Știința, arta, credința și ipoteza : *Asemănări și deosebiri*
  - 8 Împărțirea științelor (clasificarea lui Bacon, Ampère, Comte, etc. . .
Coordinarea, subordonarea și unificarea lor.
  - 9 Dela știință la filosofie : *Ideile lui Comte, Negulescu, Bergson, Conta, Petrovici, Marin Ștefănescu, Rădulescu-Motru*
  - 10 Filozofia : *știința necesară. Relațiunile și colaborarea ei cu științele*
  - 11 Definiția filosofiei : *De deosebit cu sistem fil. sau cu istoria fil. și cu simțul comun*
  - 12 Metoda fil. *Apriorism, Antiintelektualism, etc. . .*
  - 13 Fil. și libertatea. *Neatârnrarea ei de prejudecăți și patimi*
  - 14 Noutatea în fil. în obiect și în metodă
  - 15 Privirea istorică asupra fil. *eline, scolastice, moderne, românești, etc.*
  - 16 Privirea filosofiei asupra lumii : *Monism și dualism.*
  - 17 Împărțirea fil. *Rânduiala între părțile ei.*
- Incheiere : *Fil. și realitatea. Constatări. Invățăături.*

„DOINA” tip. și librărie S. p. A. BEIUȘ

Redactor responsabil : Ioan Teiușan.